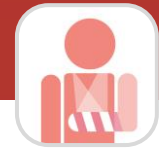

LGBTQIA+foob geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Aline DISTEXHE & Lucas LEPRINCE (OBPS) - Analisten

Fysieke en psychische menselijke integriteit

MEI 2022

Introductie

In januari 2022 haalde het non-binaire model Haron Zaanan de Brusselse krantenkoppen nadat hij/zij vanwege zijn/haar kleding was gevraagd een restaurant in het centrum te verlaten¹. In 2021 leidde een in regenboogkleuren versierde MIVB-bus ter gelegenheid van de Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie tot een stortvloed van haatdragende commentaren op sociale media². Enkele weken eerder werd in een park in Beveren een man vermoord toen hij zich naar het afspraakje begaf dat hij vastlegde via een gay dating app³. Homofobe moorden⁴ – en pogingen tot moord⁵ – zijn in België al verschillende keren gepleegd. Die extreme feiten zijn een uiting van het geweld dat in België en Brussel bestaat tegen LGBTQIA+-

mensen⁶. En dit ondanks een diverse bevolking, een actief maatschappelijk middenveld en een wetgevingskader dat progressiever is dan in veel andere landen op het gebied van burgerrechten (homohuwelijk, adoptie,...)⁷.

Het Observatorium van BPV brengt hier verslag uit over LGBTQIA+foob geweld in het Brussels Gewest. Na enkele contextuele elementen die nodig zijn voor een goed begrip van de problematiek en een presentatie van de bestaande gegevens en de beperkingen daarvan, wordt het probleem benaderd op basis van niet-gepubliceerde gegevens die zijn verzameld via de vzw RainbowHouse Brussels⁸.

1. <https://bx1.be/categories/news/mis-a-la-porte-a-cause-de-ma-tenue-haron-zaanan-influenceur-non-binaire-va-porter-plainte/>.
2. Zie bv. : <https://bx1.be/categories/news/un-bus-arc-en-ciel-genera-un-torrent-de-messages-homophobes-la-stib-reagit/>.
3. <https://www.rtbf.be/article/assassinat-a-beveren-les-trois-suspects-comparaitront-a-nouveau-devant-le-juge-de-la-jeunesse-vendredi-10716248?id=10716248>.
4. Ihsane Jarfi werd op 22 april 2012 door 4 mannen vermoord nadat hij voor het laatst was gezien bij het verlaten van een homobar in het centrum van Luik. Jacques Kotnik werd op 25 juli 2012 door een man vermoord in het Parc d'Avroy in Luik, dat bekend staat als een homo-ontmoetingsplaats. De homofobe aard van andere moorden wordt nog onderzocht. Zo is er ook de moord op Nathalie Mailliet en Ann Lawrence Durvieux op 15 augustus 2021, waar haatgevoelens rond geslacht en seksualiteit worden gecombineerd.
5. Met name: in januari 2015 in Angleur op een homoseksuele man, in 2017 in Marcinelle.
6. *Lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex, asexual* of andere.
7. Zie ILGA Europe, [Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Belgium covering the period of January to December 2020](#).
8. Brussels verenigingsnetwerk dat LGBTQIA+-personen opvangt en adviseert en dat socio-culturele evenementen organiseert. Zie <http://rainbowhouse.be/nl/wie-zijn-wij/>.

Uit voorzorg: In dit document zijn enkele beledigingen en haatuitingen opgenomen die sommige mensen kunnen beledigen. Het gaat om beledigingen die de slachtoffers hebben ervaren en waarvan zij melding hebben gemaakt; wij hebben ervoor gekozen ze als zodanig te citeren om de situatie in kwestie te illustreren en te concretiseren. Hiermee willen we mensen ook bewust maken van de onaantvaardbaarheid van dergelijke uitspraken.

Deze zullen in perspectief worden geplaatst met andere kwantitatieve en kwalitatieve bronnen. Op basis van deze kruisanalyse kunnen aanbevelingen worden geformuleerd om de specifieke kenmerken van het geweld dat LGBTQIA+-personen in het Brussels Gewest ervaren, onder de aandacht te brengen, zodat er in het overheidsbeleid beter rekening mee kan worden gehouden.

1. Contextelementen

1.1 Een diepgeworteld probleem...

Het standaardreferentiekader in onze samenleving is dat van de heteronormativiteit, een 'asymmetrisch en binair gendersysteem dat slechts twee geslachten tolereert, waarbij het gender perfect overeenkomt met het geslacht (mannelijk geslacht is mannelijk, vrouwelijk geslacht is vrouwelijk) en waarbij (reproductieve) heteroseksualiteit verplicht is, of in ieder geval wenselijk en gepast'⁹. Deze manier van denken leidt tot heteroseksisme, een systeem van overheersing dat (vermeend) niet-heteroseksueel gedrag, identiteiten, relaties of gemeenschappen denigreert en uitsluit¹⁰.

Daaruit vloeien verschillende fobieën voort: homofobie omvat negatieve houdingen, gevoelens, onbehagen of afkeer 'die kunnen leiden tot discriminatie (intimidatie, afwijzing, geweld, enz.) tegen een persoon of een groep mensen' die als homoseksueel worden beschouwd¹¹. Ze omvat lesbofobie, gayfobie en bifobie¹².

Transfobie is een angst voor gendernon-conformiteit of gendertransgressie. Meer in het algemeen verwijst transfobie naar het geheel van negatieve vooroordelen en stereotypen die kunnen leiden tot discriminatie, afwijzing en geweld tegen transgenders - maar ook tegen cisgenders die niet passen in de stereotypen van het bij de geboorte toegewezen geslacht: 'mannelijke vrouwen', 'vrouwelijke mannen', travestieten ...¹³.

De algemene term LGBTQIA+-fobie, die hier wordt gebruikt, verwijst naar negatieve attitudes, geweld en discriminatie jegens een persoon wegens zijn seksuele geaardheid of genderexpressie, ongeacht of hij zichzelf als lesbisch, homo, biseksueel, transgender, queer, interseksueel of aseksueel omschrijft. Op basis van bestaande en verzamelde gegevens zullen hier voornamelijk homofobie (gayfobie en lesbofobie) en transfobie worden behandeld. Specifieke analyses zouden nodig zijn om een meer gedetailleerd inzicht te krijgen in de verschillende realiteiten.

Hierbij dient opgemerkt dat er een continuüm bestaat tussen LGBTQIA+-fobie, seksisme en gendergerelateerd geweld¹⁴. Al dit geweld komt voort uit ongelijke machtsverhoudingen waarin niet alleen vrouwen, maar alle mensen die niet aan de genderstereotypen voldoen, een ondergeschikte plaats krijgen - de norm van de hegemonische (of 'giftige') mannelijkheid veronderstelt immers een genderhiërarchie die wordt gedomineerd door 'viriele mannen'¹⁵.

9. Butler J., *Trouble dans le genre : le féminisme et la subversion de l'identité*, Parijs, 2006, p. 24. Zie ook andere definities van heteronormativiteit in bv. European Institute for Gender Equality (EIGE), [Glossaire & Thesaurus](#).

10. [La lutte contre le crime haineux en Ontario. Rapport final du Groupe de travail communautaire pour la lutte contre le crime haineux](#), 2006, p. 143.

11. Dubuc D., [Les mots de la diversité liée au sexe, au genre et à l'orientation sexuelle](#), p. 9.

12. Met name: EIGE, [Op. Cit.](#)

13. EIGE, [Op. Cit.](#) ; Genre Pluriels ASBL, [Glossaire](#).

14. Zie [Raad van Europa](#): "Onder gendergerelateerd geweld wordt verstaan elke vorm van schadelijke handeling jegens een persoon of een groep personen vanwege hun werkelijke of vermeende geslacht, gender, seksuele gerichtheid en/of genderidentiteit". Huysentruyt H., Dewaele A., Meier P., *Le contexte de la violence homophobe dans l'espace public. Une recherche ethnographique dans le centre de Bruxelles*, Steunpunt Glijkekansenbeleid, 2014, p. 16.

15. Huysentruyt H., Dewaele A., Meier P., *De contexte van homofoob geweld in du publieke ruimte. Een etnografisch onderzoek in het centrum van Brussel*, Steunpunt Glijkekansenbeleid, 2014, p. 16.

Enkele algemene definities

Geslacht verwijst naar biologische kenmerken. Het wordt bij de geboorte toegewezen volgens de zichtbare geslachtsorganen¹⁶, op een binaire manier: mannelijk of vrouwelijk. Dat is geen persoonlijke keuze, maar een soms arbitraire toewijzing die het bestaan kan ontkennen van intersekse personen, wier kenmerken¹⁷ niet strikt beantwoorden aan de medische criteria van het vrouwelijke of mannelijke geslacht¹⁸.

Gender is een sociaal-culturele constructie die verwijst naar iemands 'statuut in de samenleving als man, vrouw of niet-binaire persoon'¹⁹. Er zijn veel gendermogelijkheden tussen de twee polen 'vrouwelijk-mannelijk', maar ook buiten dat spectrum²⁰.

Soms komt het gender waarmee iemand zich identificeert niet overeen met het gender dat hem of haar bij de geboorte is toegewezen - door associatie met het biologische geslacht - en waarin hij of zij is opgevoed. Dat is het geval voor **transgenders** (maar ook voor agenders, non-binair, genderfluiden ...). Mensen wier **genderidentiteit** overeenkomt met het bij de geboorte toegewezen geslacht worden **cisgender**²¹ genoemd. Genderidentiteit is op zichzelf 'onzichtbaar en heel intiem', in tegenstelling tot **genderexpressie**, waarmee een persoon zijn of haar eigen perceptie van gender toont en aan de buitenwereld laat zien: door middel van kleding, kapsels, houding, gedrag ...²²

Seksuele geaardheid daarentegen verwijst naar de seksuele aantrekkingskracht (of het gebrek daaraan) tot mannen, vrouwen of mensen buiten de binaire gendergrenzen²³. Het maakt deel uit van een continuüm dat zich uitstrekt van heteroseksualiteit (uitsluitend aantrekkingskracht tot personen van verschillend geslacht), via biseksualiteit en panseksualiteit, tot homoseksualiteit (uitsluitend aantrekkingskracht tot personen van hetzelfde geslacht), en omvat ook aseksualiteit.

16. Alessandrin A., Raibaud Y., « Les lieux de l'homophobie ordinaire », in *Cahiers de l'action - Jeunesses, pratiques et territoires* n°40, 2013, pp. 20-26 ; Gouvernement du Canada, *Lexique sur la diversité sexuelle et de genre*, 2019 (22 februari).

17. Primaire (uitwendige, inwendige) of secundaire geslachtskenmerken, genetische, epigenetische of endocriene kenmerken.

18. RainbowHouse Brussels, *Woordenlijst voor iedereen*, p. 41.

19. Alessandrin A., Raibaud Y., *Op. cit.*

20. RainbowHouse Brussels, *Op. cit.*, p. 17.

21. RainbowHouse Brussels, *Op. cit.*, p. 23.

22. <https://infotransgenre.be/m/identite/concepts/expression-du-genre/>.

23. Dubuc D., *Op. cit.*

De uitingen van LGBTQIA+-fobie in onze samenleving zijn een voortzetting van het heteronormatieve kader.

In 2019 zegt 2/3 van de Belgische LGBTI's dat ze vaak of altijd vermijden om in het openbaar de hand van hun partner vast te houden

Volgens een onderzoek van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA)²⁴ zegt 60% van de in 2019 in België ondervraagde LGBTI's redelijk open te zijn over hun identiteit, maar velen vermijden nog vaak of altijd om in het openbaar de hand van hun partner van hetzelfde geslacht vast te houden (67%)²⁵. In de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek in België meldde 39% van de respondenten discriminatie te hebben ervaren en 42% intimidatie door LGBTI-foben. 14% van de respondenten zegt dat zij in de afgelopen 5 jaar lichamelijk of seksueel geweld heeft ervaren en 6% in het jaar voorafgaand aan de enquête. De cijfers zijn nog hoger voor transpersonen, aangezien meer dan een op de twee zegt in de afgelopen 12 maanden te zijn gediscrimineerd (57%) of lastiggevallen (50%). In dat verband kan worden gewezen op de specifieke enquêtes die in België zijn

gehouden over transfoob geweld²⁶ en, in Vlaanderen, over LGB-foob²⁷ of LGBTQI+-foob²⁸ geweld. Kwalitatieve studies in het Brussels Gewest tonen ook de moeilijkheden aan waarmee LGBTQIA+-personen worden geconfronteerd, in het bijzonder in de openbare ruimte²⁹.

Hierbij dient opgemerkt dat dit geen Belgisch fenomeen is. Uit recente enquêtes in Frankrijk blijkt dat meer dan de helft (55%) van de in 2019 ondervraagde LGBT's in hun leven te maken heeft gehad met anti-LGBT+-handelingen (17% in de afgelopen 12 maanden) en meer dan een derde (35%) met discriminatie (15% in de afgelopen 12 maanden)³⁰.

1.2 ... maar een probleem dat zelden wordt gemeld aan de autoriteiten

De door politie en justitie geregistreerde aantallen voor dergelijke feiten blijven echter zeer laag. Uit de politieke criminaliteitsstatistieken³¹ blijkt dat er in 2020 voor het hele Brusselse Gewest slechts 34 pv's voor discriminatie op grond van seksuele geaardheid (homofobie) als zodanig³² zijn geregistreerd³³. Dat is een stijging ten opzichte van de 14 pv's in 2010, maar de jaarlijkse schommelingen sindsdien zijn aanzienlijk (tussen 25 en 56 pv's per jaar).

24. Enquêtes over de mensenrechten van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders, transpersonen en interseksuele personen in de verschillende EU-lidstaten, uitgevoerd in 2012 en 2019.

25. Voor alle 28 landen die in de studie zijn opgenomen: 47% van de respondenten was openlijk LGBTI (minder dan in België), maar 61% vermeed hand in hand te lopen in het openbaar.

26. Motmans J. et al., *Être transgenre en Belgique. Un aperçu de la situation sociale et juridique des personnes transgenres*, IEFH, Bruxelles, 2009 ; Motmans J., T'Sjoen G., Meier P., *Geweldervaringen van transgender personen in België*, Universités d'Anvers et de Gand, 2015 ; Motmans J., Wyverkens E., Defreyne J., *Être une personne transgenre en Belgique. Dix ans plus tard*, 2017, IEFH, Bruxelles, 2018.

27. D'haese, L., Van Houtte, M., Dewaele, A., *Geweld tegenover holebi's I: verkennende studie over de beleving, de omstandigheden en de uitkomsten van holebigeweld in Vlaanderen*, Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2013 ; D'haese, L., Dewaele, A., Van Houtte, M., *Geweld tegenover holebi's II: een online survey over ervaringen met holebigeweld in Vlaanderen en de nasleep ervan*, Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2014.

28. De enquête is in het najaar van 2021 gestart en de resultaten worden eind 2022 verwacht. Zie <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/10/04/uz-in-gent-start-groot-onderzoek-naar-geweld-tegen-lgbtqia-pers/>.

29. Méthos, *L'insécurité, la violence et la discrimination à l'égard des personnes LGBTQI+ dans la région de Bruxelles-Capitale. Une étude qualitative menée auprès des communautés LGBTQI+ de Bruxelles. Une étude commandée par equal.brussels et la Secrétaire d'Etat bruxelloise pour l'Égalité des Chances*, Bruxelles, 2019 ; Poelman, M., Smits, D., *Agressie tegen holebi's in Brussel-stad*, Antwerpen/Apeldoorn: Maklu, 2007 ; Huysentruyt, H. et al., *Op. cit.*

30. IFOP, *Observatoire des LGBTphobies. Etat des lieux 2019. Rapport d'étude pour la Fondation Jasmin Roy Sophie Desmarais. Enquête publiée en samenwerking met de Fondation Jean Jaurès et Dilrah*, 13 mai 2019.

31. Zie <http://www.stat.policefederale.be/statistiquescriminalite/>.

32. Het betreft hier pv's waarvoor de politieambtenaar een tenlasteleggingscode 56 heeft ingegeven, hetzij als primaire tenlastelegging, hetzij als aanvulling op een andere hoofdtenlasteleggingscode (bv. 43 voor slagen en verwondingen).

33. Hierbij dient opgemerkt dat discriminatie met een transfoob motief momenteel niet in de politieke misdaadstatistieken terug te vinden is. Er wordt evenwel gewerkt aan een betere registratie van discriminatie en haatmisdrijven (FOD Justitie (cel gelijke kansen), politie, parket, Unia, IGVM).

Voor heel België heeft de politie in 2020 151 van dergelijke pv's opgemaakt: 23% van de op Belgisch niveau uitgeschreven 'homofobie'-pv's heeft dus betrekking op het BHG (20-30% naargelang van het jaar). We stellen een oververtegenwoordiging van deze feiten in het Gewest vast, aangezien het in 2020 10,6% van de Belgische bevolking huisvest.

In 2020 werden er door de politie in het BHG 34 pv's voor homofobie geregistreerd

Wat de gerechtelijke opvolging betreft, liggen de cijfers nog lager. In 2020 registreerde het Brusselse correctioneel parket 13 inkomende zaken als 'homofobie'³⁴, een cijfer dat iets lager ligt dan in 2019 (15 zaken) en dat ook aanzienlijke jaarlijkse schommelingen vertoont. Het parket heeft in 12 van deze dossiers een beslissing tot afsluiting genomen, waaronder 10 seponeringen³⁵ : 5 om technische redenen en 5 om opportuniteitsredenen³⁶. Het Parket van de Jeugdrechtbank van Brussel ontving 3 dossiers van 'homofobie' onder de zaken van 'als misdrijf omschreven feiten' die in 2020 bij het parket binnenkwamen.

Naast de politie zijn er op Belgisch niveau twee officiële instanties die meldingen van discriminatie op grond van seksuele geaardheid of gender(identiteit) kunnen behandelen en slachtoffers³⁷ kunnen begeleiden, maar ook hun cijfers liggen niet erg hoog.

➤ Unia is de onafhankelijke overheidsdienst die bevoegd is voor discriminatie en intimidatie op grond van seksuele geaardheid en voor haatdragende taal of haatmisdrijven (gewelddaden) ingegeven door homofobie - met

inbegrip van cyberhaat. In 2020 ontving Unia voor het BHG 29 meldingen in verband met het discriminatiecriterium 'seksuele geaardheid'. Daarbij dient opgemerkt dat berichten over 'cyberhaat' (op Facebook, Twitter,...) niet altijd aan een specifiek gewest zijn toe te schrijven. Wat de zaken betreft die Unia naar aanleiding van die aangiften heeft geopend, hebben in 2020 22 van de 109 Belgische zaken betrekking op het BHG (d.w.z. 20%, net als in 2019) - waarmee het BHG een gewicht krijgt toegewezen dat vergelijkbaar is met dat wat is waargenomen op het niveau van de politie-pv's voor homofobie (zie hierboven);

➤ Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) is de federale openbare instelling die bevoegd is om meldingen te behandelen van discriminatie op grond van geslacht, genderidentiteit, genderexpressie, geslachtsverandering en in verband met intersekse variaties. Voor heel België ontving het IGVM in 2020 104 meldingen³⁸ over het thema 'transgender' (11% van de meldingen). Transgenders melden de meeste discriminatie op het gebied van wetgeving (15% van de meldingen over transgenderkwesties die het IGVM in 2020 heeft ontvangen) en onderwijs (10%)³⁹. Aangezien de bestaande cijfers niet erg gedetailleerd zijn en niet beschikbaar zijn op het niveau van Brussel, zullen ze hierna weinig worden gebruikt.

Terwijl bijvoorbeeld vier op de tien LGBTI's in België melden het afgelopen jaar te zijn lastiggevallen of gediscrimineerd, worden in het BHG in een jaar tijd slechts 34 LGBTQIA+-fobe incidenten als zodanig door de politie geregistreerd en nog minder als zodanig geïdentificeerd wanneer ze bij het parket belanden. Het aantal feiten dat het voorwerp uitmaakt van strafrechtelijke vervolging is marginaal.

34. Het gaat om de 13 zaken die in 2020 bij het parket zijn ingediend met als hoofdtenlastelegging de code 56E (discriminatie - homofobie). Deze code werd in 2020 nooit gebruikt als secundaire tenlastelegging. Ze werd in 2017 één keer gebruikt ter begeleiding van een tenlastelegging van 'bedreigingen' (code 45C).

35. Over het probleem van het hoge seponeringspercentage in discriminatiezaken: zie Mahieu V. en Van Praet S., met medewerking van BOONEN L., [Een analyse van geseponeerde dossiers met een tenlastelegging inzake de discriminatiewetgeving. Eindrapport](#), NICC, Koning Boudewijnstichting en UNIA, 2020.

36. Ook al bepaalt COL 13/2013 voor discriminatie en haatmisdrijven het volgende: "Indien er op zijn minst niet door de parketmagistraat of de magistraat bij het arbeidsauditoraat op de van kracht zijnde gedragsregels werd gewezen, moet de zonder gevolgstelling voor opportuniteitsmotieven worden uitgesloten".

37. Gratis, vertrouwelijke en onafhankelijke individuele (ook juridische) ondersteuning.

38. Dit cijfer is stabiel ten opzichte van 2019, na een piek in 2018 als gevolg van de inwerkingtreding van de Transgenderwet en de problemen die verschillende personen ondervonden die in dit kader hun geslachtsregistratie wilden wijzigen of hun voornaam wilden veranderen (Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft, BS, 10 juli 2017).

39. IGVM, [Jaarverslag 2020](#), p. 25 en 28.

Er zijn verschillende redenen voor die filtering van de feiten op de verschillende niveaus van de strafrechtelijke trechter. Bij het indienen van een klacht wordt het haatmotief niet systematisch gecodeerd wanneer er sprake is van een andere 'ernstigere' inbreuk (bv. slagen en verwondingen). En zelfs wanneer dat motief op politieniveau als secundaire tenlastelegging geregistreerd wordt, wordt het dat niet noodzakelijk wanneer de zaak bij het parket⁴⁰ terechtkomt: homofobie werd in 2020 nooit als secundaire tenlastelegging geregistreerd in de zaken die bij het Brusselse correctioneel parket belandden. Er zij ook op gewezen dat voor sommige misdrijven (bv. diefstal met geweld) een haatmotief niet tot een strafverzwaring zou leiden⁴¹. Volgens een door het NICC uitgevoerde studie zouden weinig door ambtshalve politieel onderzoek (APO) behandelde zaken vervolgd worden⁴². In veel gevallen is er bovendien geen sprake van identificeerbare verdachten of gaat het over verbale beledigingen zonder getuigen, die niet strafbaar zijn⁴³. Wat het schriftelijk geweld betreft, dat tot een proces voor het Hof van Assisen zou moeten leiden⁴⁴, kan het zijn dat er geen vervolging ingesteld wordt. Tot slot trekken sommige slachtoffers hun verklaringen in en wensen ze uiteindelijk geen vervolging na een minnelijke schikking met de verdachte (bijvoorbeeld in het geval van burenc conflicten), maar soms ook omdat ze niet willen dat hun omgeving (familie, werk,...) op de hoogte wordt gebracht van de situatie (bv. uit angst om geout⁴⁵ te worden) (zie hieronder).

1.3 Een project om meldingen van LGBTQIA+-fobe incidenten te verzamelen

Omdat het moeilijk was de hoge prevalentie van LGBTQIA+-fobieën te verzoenen met de lage cijfers die werden opgetekend, wilde het Brussels Gewest een nieuwe dataverzamelmethode ontwikkelen. Vanuit de vaststelling dat geweld en discriminatie informeel worden gemeld bij de verenigingen en vanuit hun wens om bij te dragen tot een betere rapportering over die incidenten, werd in 2019 een samenwerking opgezet tussen equal.brussels⁴⁶ binnen de GOB, het Observatorium binnen Brussel Preventie & Veiligheid en de vzw RainbowHouse Brussels. Het doel is generlei de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verschillende structuren te vervangen. De samenwerking beoogt de toegangsdrempel tot de bestaande overheidsdiensten te verlagen, door via de verenigingen een toegang te creëren en zo een publiek te bereiken dat de instellingen vaak wantrouwt of zelfs vijandig gezind is (zie hieronder).

Enerzijds komt het erop aan een beter beeld van het probleem te krijgen door via de verenigingen anonieme maar gestructureerde en bruikbare kwantitatieve en kwalitatieve informatie te verzamelen over LGBTQIA+-fobe daden die in het BHG worden gepleegd.

Anderzijds is het de bedoeling de slachtoffers bewust te maken van het belang van een officiële aangifte van de feiten - de hier bedoelde anonieme aangiften zijn geenszins een vervanging voor het contact opnemen met instanties zoals de politie, Unia of het IGVM - en hen de contactgegevens te verstrekken van diensten voor slachtofferhulp.

40. Zie Mahieu V. et al., *Op. Cit.*, p. 8.

41. Zie Unia, *Evaluatie. Wet van 10 mei 2007 tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (B.S. 30 mei 2007) (Antiracismewet) Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (B.S. 30 mei 2007) (Antidiscriminatiewet)*, februari 2017, p. 48.

42. 70% van de door Mahieu V. et al. onderzochte gevallen van discriminatie die geseponneerd werden, maakten het voorwerp van een ambtshalve politieel onderzoek, dat niet altijd naar behoren werd uitgevoerd binnen de toegestane vier maanden (Mahieu V. et al. *Op. cit.*, p. 34).

43. Zie <https://www.unia.be/nl/actiedomeinen/samenleving/haatboodschappen/wanneer-strafbaar>; <https://www.unia.be/nl/actiedomeinen/media-en-internet/internet/wat-zijn-haatboodschappen>.

44. Volgens art. 150 van de Belgische Grondwet, waarin deze bepaling is opgenomen voor persdelicten (met uitzondering van delicten die zijn ingegeven door racisme en vreemdelingenhaat).

45. Het onthullen van de seksuele geaardheid, genderidentiteit of seksuele kenmerken van een LGBTQIA+-persoon zonder zijn/haar uitdrukkelijke toestemming* (RainbowHouse Brussels, *Woordenlijst voor iedereen*, p. 10).

De hier geanalyseerde gegevens zijn afkomstig van 42 meldingsformulieren die door RainbowHouse Brussels zijn verzameld tussen september 2019 en december 2020, tijdens de 'testfase' van het project⁴⁷ - dat sindsdien is voortgezet en nu een actie is in het Brusselse LGBTQIA+-inclusieplan (2022-2025)⁴⁸.

De 42 verzamelde getuigenissen zijn ofwel van mensen die spontaan contact met RainbowHouse opnamen na de communicatie over dit project, ofwel van slachtoffers die een incident meldden op sociale media en proactief door RainbowHouse werden gecontacteerd. De hier voorgestelde analyse is een kwalitatieve analyse⁴⁹ die de vormen van geweld onderzoekt, de plaatsen waar het geweld voorkomt, het profiel van de slachtoffers en de daders, alsook de kwestie van de aangifte. Na enkele maanden werk⁵⁰ en ondanks de moeilijkheden in verband met de gezondheidscrisis (onmogelijkheid om fysieke vergaderingen te houden, affiches met betrekking tot het project te verspreiden, enz.), is het aantal in één jaar verzamelde meldingen (36 in 2020) vergelijkbaar met het aantal door de politie in het BHG opgestelde pv's. Bovendien waren er voor alle verzamelde gegevens maar vier klachten ingediend bij de politie. De meldingen die in het kader van het project werden verzameld, zijn dan ook voor het grootste deel onbekende feiten. Met een dergelijk systeem lijkt het mogelijk een deel van het 'dark number' van de criminaliteit te ondervangen, dankzij de vertrouwensrelatie tussen de verenigingen en het beoogde doelpubliek.

Uiteraard zijn de in de testfase verzamelde meldingen niet representatief voor alle situaties die zich kunnen voordoen en maken zij het niet mogelijk bepaalde doelgroepen meer specifiek te benaderen - iets wat door de bestendinging en uitbreiding van het gegevensinzamelingsstelsel in de toekomst mogelijk zou kunnen worden. Het acroniem

'LGBTQIA+' groepeert immers mensen met zeer uiteenlopende profielen, die in zeer verschillende realiteiten leven en die niet op één hoop mogen worden gegooid. In dat geval zouden immers bepaalde aspecten over het hoofd kunnen worden gezien. Om de nodige nuancering aan te brengen in de analyse werden daarom, naast de door RainbowHouse verzamelde meldingen, een aantal Brusselse verenigingsactoren benaderd die op het terrein actief zijn en in contact staan met het doelpubliek/de beoogde doelgroepen. Met zes verenigingen werden gesprekken gevoerd over hun activiteiten en over eventuele geweldsituaties die werden gemeld door de mensen die hun bezoeken⁵².

2. Soorten LGBTQIA+- foob geweld in het BHG

In het kader van dit project voor het verzamelen van meldingen komt de ervaring van de personen in kwestie op de allereerste plaats. Er is bewust voor gekozen om rekening te houden met alle soorten daden die door de slachtoffers als problematisch worden beschouwd - ongeacht of ze al dan niet strafbaar zijn volgens het Belgische recht. De feiten die in de door RainbowHouse Brussels verzamelde meldingen worden aangehaald, zijn dan ook van zeer uiteenlopende aard.

Verschillende vormen van geweld kunnen in verband worden gebracht met één enkele gebeurtenis. Met andere woorden, een melding kan zowel verbaal als fysiek geweld omvatten, verbaal geweld en discriminatie bij huisvesting, enz. Het totale aantal voorvallen van de verschillende vormen van geweld (94) is dus hoger dan het aantal meldingen van geweld (42 meldingen).

47. Dit project werd ontwikkeld in het dubbele kader van het *Globale Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) 2017-2020* en het *Brusselse actieplan inzake seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie (SOGIE) 2017-2020* en wordt voortgezet in het kader van het [GVPP 2021-2024](#) en het [Brussels Plan voor inclusie van LGBTQIA+-personen 2022-2025](#).

48. In het kader van de 'Actie 16' van dit [plan](#): 'Beschikken over gegevens inzake geweld tegen en discriminatie van LGBTQIA+-personen'.

49. Ter vergelijking: het in Vlaanderen verrichte kwalitatieve onderzoek (D'haese L. *et al.*, *Op. cit.*, 2013) telde 51 deelnemers; het onderzoek dat Méthos ([Op. cit.](#)) in 2019 in het BHG heeft uitgevoerd, is gebaseerd op 14 interviews en een discussiegroep met 7 deelnemers.

50. In 2019 werden er 6 fiches verzameld en in 2020 waren dat er 36, voornamelijk tijdens de eerste lockdown (12 fiches) en in september/oktober 2020 (22 fiches). Die datums komen overeen met de perioden waarin RainbowHouse proactief werkte in het kader van dit proefproject en wijzen dus niet op een toename van het geweld in die periodes - of dit nu plaatsvond of niet.

51. Sommige van de gecontacteerde verenigingen hebben niet gereageerd op ons verzoek om een interview en gezien de diversiteit van het LGBTQIA+-publiek en de rijkdom van het Brusselse verenigingsweefsel konden niet alle verenigingen worden gecontacteerd.

52. Met de volgende verenigingen vond er een ontmoeting plaats in het kader van een individueel gesprek: [Tels quels](#), [Ex Aequo](#), [Merhaba](#), [Mothers and Daughters](#), [Espace P. Alias](#).

Verbaal geweld, dat in 88% van de verzamelde meldingen (37/42) wordt aangehaald, wordt veruit het meest gesignaleerd. Dit wordt ook zo aangegeven door de bevroegde verenigingen. Het gaat om beledigingen, spot, 'grappen' of homo-/lesbo-/transfobe opmerkingen, gebaseerd op fysieke verschijning, kledingstijl of veronderstelde of gekende homoseksualiteit. In 13 gevallen (31% van de meldingen) ging het enkel om verbaal geweld. In de andere gevallen ging dat gepaard met andere vormen van geweld (fysiek, seksueel enz.). Er werd 7 keer melding gemaakt van schriftelijke LGBTQIA+-fobe uitlatingen en beledigingen (waarvan 5 keer ook mondeling).

Verbaal geweld is de meest voorkomende vorm van geweld

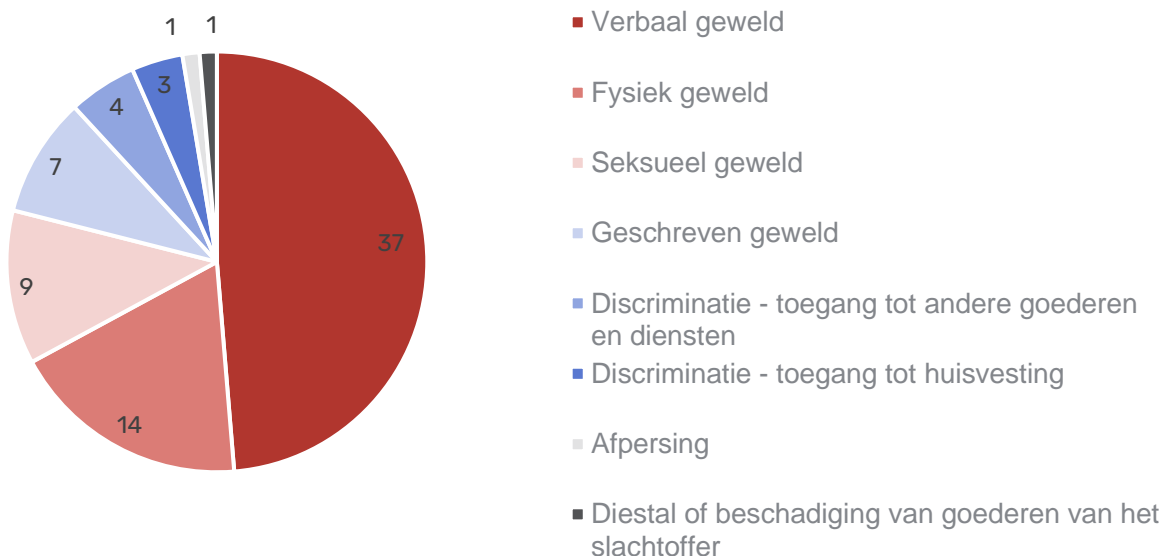
Fysiek geweld werd gemeld bij 14 van de 42 geregistreerde incidenten (33%) en bijna systematisch vergezeld van verbaal geweld (93% van de gevallen), waarbij in 5 gevallen ook sprake was van seksueel geweld. Dit geweld is ofwel vechten in het geval van situaties die escaleren als gevolg van verbaal geweld, ofwel (pogingen tot) fysiek geweld, met inbegrip van een poging tot wurging en een dolksteek.

Seksueel geweld werd bij vier andere feiten gemeld (één keer alleen en drie keer in combinatie met verbaal geweld). Deze vorm van geweld - aanrakingen, expliciete seksuele gebaren, seksuele opmerkingen in de openbare ruimte of op sociale netwerken - komt dus bij 1 op de 5 meldingen voor.

In een derde van de gemelde situaties is er sprake van fysiek geweld en in een op de vijf gevallen van seksueel geweld

In de verzamelde meldingen komen ook drie gevallen van discriminatie op het gebied van huisvesting voor, alsmede drie andere vormen van discriminatie: tegen een transpersoon door een arts; een politiecontrole die als onrechtmatig werd beschouwd ten opzichte van een homostel dat elkaars hand vasthield op straat tijdens de lockdown; en de derde zonder details.

Ten slotte werd ook melding gemaakt van een geval van materieel geweld (diefstal van een computer) - dat gepaard ging met verbaal en fysiek geweld - en een geval van afpersing (afpersing van een homoseksuele leerling op school, onder de bedreiging dat men zijn seksuele geaardheid aan zijn familie zou onthullen).

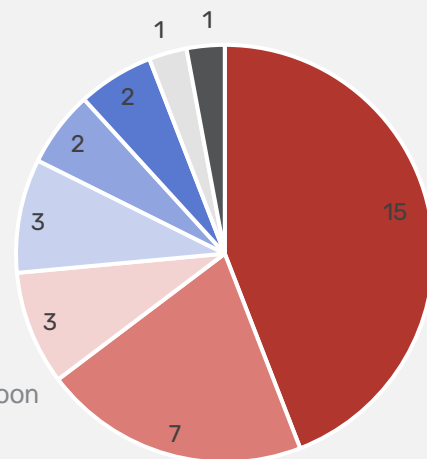
FIGUUR 1: DE VORMEN VAN GEWELD DIE GEDOCUMENTEERD WERDEN IN DE MELDINGEN DIE DOOR HET BHG VERZAMELD WERDEN (2019 - 2020) - BPV/BOPV

In enquêtes over slachtofferschap en in gegevens van verenigingen komt verbaal geweld het meest voor. In 2019 gaven Franse LGBT+'ers aan in eerste instantie slachtoffer te zijn van verbaal geweld (spot, beledigingen, enz.), gevolgd door fysiek geweld (klappen, slagen, enz.)⁵³. Eveneens in Frankrijk, voor 2020, waren de door SOS Homophobie⁵⁴ geregistreerde LGBTI-fobe situaties voornamelijk uitingen van afwijzing en onwetendheid (65% van de gevallen), beledigingen (49%), pesterijen (25%), bedreigingen (20%), discriminatie (13%) en vervolgens fysieke agressie (12%)⁵⁵.

In het BHG hadden in het jaar 2020 15 van de 34 door de Brusselse politie opgemaakte pv's met de kwalificatie 'discriminatie op grond van seksuele geaardheid' uitsluitend betrekking op verbaal geweld: beledigingen, verbale agressie en discriminerende opmerkingen. In 10 van de 34 pv's was er sprake van fysiek geweld (slagen en verwondingen en diefstal met geweld) - een verhouding die sterk overeenkomt met de vaststellingen in de door RainbowHouse verzamelde meldingen.

- Discriminatie op grond van seksuele geaardheid
- Slagen en/of verwondingen
- Belaging
- Diefstal met geweld
- Laster en eerroof
- Schriftelijke bedreigingen
- Aanzetten tot discriminatie, haat of geweld tegen een persoon (racisme en vreemdelingenhaat)
- Onbekend

FIGUUR 2: DE PV'S VAN DE POLITIE VOOR 'HOMOFOBIE' IN 2020 VOLGENS DE GEKOZEN PRIMAIRE TENLASTELEGGING - BPV/BOPV. BRONNEN: PZ EN CSD BRUSSEL

In de meldingen aan Unia met betrekking tot het discriminatiecriterium 'seksuele geaardheid' voor het jaar 2020 kwam in de overgrote meerderheid van de gevallen (26 van de 29 meldingen, waarbij in twee gevallen de uitlatingen werden geschreven, via e-mail of Facebook) ook een verbale component voor, met soms een fysieke component (spugen, stenen gooien, slagen) (6 keer), alsook in één geval, een materiële component (het kapot slaan van de autoruiten van het slachtoffer).

53. IFOP, *Op.cit.*

54. SOS Homophobie, *Rapport sur les LGBTIphobies 2021.*

55. *Ibid.*, p. 24. Een LGBTI-fobe daad kan verschillende uitingen van geweld omvatten. Hierbij dient erop gewezen dat de gezondheids crisis de verdeling van de contexten waarin deze handelingen geconcentreerd zijn, aanzienlijk heeft gewijzigd (zie *hieronder*).

Het ondervonden geweld werd in 18 gevallen gekwalificeerd als pesterijen. Het gaat ofwel om langdurige situaties (bv. op het werk of op school, thuis door familieleden of op het internet), ofwel om pesterijen in de openbare ruimte (bv. een transvrouw die wordt lastiggevallen door jongeren in haar buurt). Veel van het geweld dat LGBTQIA+-personen ondervinden, is dan ook niet een op zichzelf staande daad, maar maakt deel uit van een algemene context waarin zij niet welkom zijn.

Het ondervonden geweld bevat een element van herhaling in meer dan 4 op de 10 gevallen

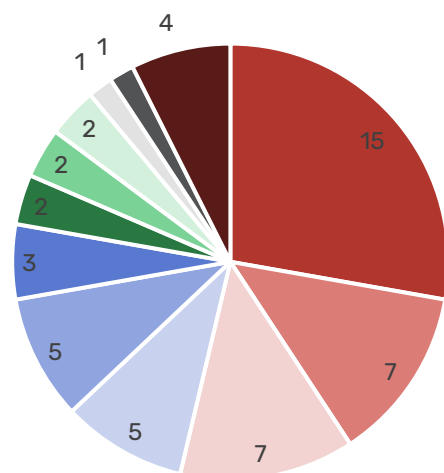
Een kwart van de getuigenissen die SOS Homofobie voor Frankrijk in 2020 optekende, maakte eveneens melding van herhaalde daden, vaak gedurende meerdere jaren (de buurt was de belangrijkste context, in 66% van de gevallen)⁵⁶.

Van de 34 door de politie in 2020 opgestelde pv's voor homofobie in het BHG was de belangrijkste kwalificatie in 3 gevallen pesterijen, waarbij het ook ging om problemen met de buurt.

In de 29 meldingen die Unia voor het BHG in 2020 ontving, kunnen verschillende situaties ook als pesterijen worden gekwalificeerd: in de beroepssfeer (3 keer), in een huisvestingscontext met een huisbaas (1 keer), door de buurt (3 keer, waarvan 1 keer in een schoolcontext voor een leraar), op sociale media (1 keer).

3. Plaatsen van geweld

De 42 gebeurtenissen die aan RainbowHouse Brussels zijn gemeld, houden elk verband met een of meer soorten locaties, met in totaal 54 betrokken locaties. De openbare ruimte is de meest vertegenwoordigde plaats in de verzamelde meldingen. Plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek (hotels, winkels, enz.), de digitale ruimte en de privésfeer (woonplaats en de directe omgeving ervan) worden echter evenmin gespaard.

- Openbare weg
- Openbaar vervoer - voertuigen
- Horeca
- Woonplaats
- Internet/sociale netwerken
- Professionele omgeving
- Openbaar vervoer - halte/station
- Handelszaak
- Nabijheid van de woonplaats
- Park
- School/universiteit
- Andere

FIGUUR 3 : LOCATIES VAN GEWELD GEREGISTREERD IN DE DOOR HET BHG VERZAMELDE MELDINGEN - BPV/BOPV

56. SOS Homofobie, [Op.cit.](#)

Dezelfde vaststelling gaat op voor de door de politie opgestelde pv's: 47% van de geregistreerde feiten vond plaats in de openbare ruimte (14 op de openbare weg en 2 in de metro). De 'privéwoning' is hier echter sterker vertegenwoordigd (26%) dan in de meldingen die door RainbowHouse Brussels zijn verzameld.

FIGUUR 4: POLITIEPV'S VOOR HOMOFOBIE IN HET BHG IN 2020 NAAR TYPE VAN LOCATIE - BPV/BOPV. BRON: CSD BRUSSEL

3.1 De openbare ruimte

De openbare ruimte is het decor van een belangrijk deel van de gebeurtenissen die aan RainbowHouse werden gemeld: 36% van de feiten deed zich voor op de openbare weg (15/42). Soms gingen ze verder in een park (1 geval) of op het openbaar vervoer (2 maal in voertuigen en ook bij haltes en 1 maal alleen bij een halte) - wat illustreert dat de openbare ruimte een continuüm vormt. Het openbaar vervoer vormde ook het decor van 4 andere incidenten. 17% van de gemelde feiten vond dus, althans gedeeltelijk, plaats in het openbaar vervoer.

De incidenten die in de openbare ruimte worden gepleegd, bestaan voornamelijk uit verbaal geweld, soms gepaard gaand met (pogingen tot) fysiek en/of seksueel geweld, waarvan homoseksuele of

LGBTQIA+-fobie komt vaak voor in de openbare ruimte

lesbische paren of transpersonen het slachtoffer zijn. Verschillende incidenten vonden plaats in het uitgaansleven of op weg naar huis na het uitgaan - een moment dat volgens de verenigingen die wij hebben ontmoet ook bevorderlijk is voor fysiek geweld, alsook tijdens de spitsuren of in de buurt waar het slachtoffer woont. Verbaal geweld op straat is eveneens de meest frequente vorm van LGBTQIA+-fobe handelingen die door verschillende verenigingen wordt genoemd⁵⁷.

57. Mothers and Daughters, Tels Quels, Espace P.

Wat de door de politie opgemaakte pv's betreft, gaat het in de openbare ruimte ook meestal om beledigingen (bv. 'vuile homo', 'vuile flikker', 'vuile hoer', 'nicht')⁵⁸ die soms gepaard gaan met fysiek geweld. Bij 6 van de 14 incidenten op de openbare weg ging het om aanranding en mishandeling; in 2 gevallen om diefstal. Er was ook een geval van fysieke en verbale agressie in een metro. De aan Unia gemelde feiten in de openbare ruimte betreffen eveneens voornamelijk beledigingen die soms gepaard gaan met slagen, spugen of het gooien van stenen. Sommige buurtconflicten kunnen ook overslaan naar de openbare ruimte: in pv's opgesteld door de politie kunnen beledigingen door burens leidende tot slagen op straat. Evenzo heeft een situatie van intimidatie door de buurt van een lesbisch stel waarvan bij Unia melding was gemaakt, naar verluidt geleid tot het inslaan van hun autoruiten.

Heteronormativiteit leidt tot een afwijzing van genderuitingen en seksuele geaardheden die als onconventioneel worden beschouwd, vooral in de openbare ruimte: slachtoffers geven vaak hun kledingstijl, het dragen van make-up (voor transpersonen) of het feit dat ze elkaars hand vasthielden (homo- of lesbische koppels) aan als reden voor het geweld dat ze in de openbare ruimte hebben ervaren. Die bevinding sluit aan bij de literatuur over het onderwerp. Het kwalitatieve onderzoek⁵⁹ in het Brussels Gewest maakt melding van toevallige en onverwachte incidenten, die vaak verband houden met zichtbare of vermeende kenmerken van de slachtoffers: genderidentiteit of seksuele geaardheid, maar ook leeftijd, geslacht, etniciteit en sociaaleconomische status⁶⁰. Uit Frans onderzoek⁶¹ blijkt ook dat de aanleiding voor agressors vaak het uiterlijk is of in het algemeen het breken met heteronormatieve uitdrukkingen van het mannelijke en vrouwelijke geslacht, het in twijfel trekken van sociale genderrollen en de daarmee samenhangende kleding- en gedragscodes.

Tekenen van genegenheid in het openbaar, vooral handen vasthouden, worden ook vaak als 'riskant' beschouwd. Volgens de enquête van 2019 van het FRA zegt 61% van de Europese LGBTI-respondenten dat zij dergelijke gebaren van affectie in het openbaar 'altijd' of 'vaak' vermijden⁶².

De hoge frequentie van negatieve ervaringen in de openbare ruimte leidt enerzijds tot het bagatelliseren van de feiten, waardoor slachtoffers niet (meer) reageren op de incidenten⁶³ en geen aangifte doen bij de politie - of zelfs bij RainbowHouse. Het heeft ook een impact op de emotionele toestand van de slachtoffers (stress, angst, schaamte,...), zodanig dat het hen ertoe brengt hun gedrag aan te passen, in een vorm van zelfcensuur, en zich niet toe te staan 'hun genderidentiteit en hun seksuele geaardheid vrij te beleven in de openbare ruimte'⁶⁴.

58. Hierbij dient opgemerkt dat het slachtoffer in sommige gevallen niet noodzakelijk een LGBTQIA+-persoon lijkt te zijn, maar op dezelfde manier te maken krijgt met homofobe uitlatingen als met andere obsceniteiten, ongeacht zijn of haar aangegeven genderidentiteit en seksuele geaardheid. Dat illustreert de greep van het heteronormatieve model op onze samenleving, aangezien het denigreren van homoseksualiteit (al dan niet bewust) is geïntegreerd. Méthos, *Op. cit.*; Poelman, M., Smits, D., *Agressie tegen holebi's in Brussel-stad, Antwerpen/Apeldoorn*: Maklu, 2007; Huysentruyt, H. et al., *Op. Cit.*.

59. Méthos, *Op. cit.*; Poelman, M., Smits, D., *Agressie tegen holebi's in Brussel-stad, Antwerpen/Apeldoorn*: Maklu, 2007; Huysentruyt, H. et al., *Op. Cit.*.

60. Méthos, *Op. cit.*, p. 39

61. IFOP, *Op. cit.* en IFOP, *Observatoire LGBT+. Enquête réalisée pour la Fondation Jean Jaurès et la DILCRAH*, 26 juni 2018.

62. FRA, *A long way to go for LGBTI equality*, 2020, p. 23.

63. Méthos, *Op. cit.*, p. 22.

64. *Ibid.*, p. 40.

Wat de spreiding van LGBTQIA+-fobe incidenten in het Brussels Gewest betreft, is de stad Brussel oververtegenwoordigd in alle gegevensbronnen: 36% van de meldingen bij RainbowHouse (15/42), 32% van de pv's opgesteld door de politie in het BHG (11/34) en 41% van de meldingen bij Unia (12/29)⁶⁵. Die oververtegenwoordiging houdt waarschijnlijk verband met de concentratie van ontspannings- en feestgelegenheden in de Sint-Jacobswijk waar LGBTQIA+-personen talrijk en zichtbaar zijn⁶⁶. Dit brengt ons bij de hele ambiguïteit van deze 'homowijk': ze wordt beschreven als veilig in termen van expressie van de LGBTQIA+-identiteit, maar vormt niettemin het decor van veel concrete gevallen van homofoob geweld. De mate waarin geweld wordt ervaren - hoog op plaatsen die als veilig worden beschouwd en laag op plaatsen die als onveilig worden beschouwd - kan worden verklaard door het gedrag van LGBTQIA+-personen die zich meer of minder 'zichtbaar' maken, afhankelijk van de plaatsen die ze bezoeken. Ruimten met een hoog risico zouden daarom 'ruimten zijn waar een heteroseksistische ruimte grenst aan een homoseksuele ruimte'⁶⁷.

In het BHG leidt de toegenomen zichtbaarheid van LGBTQIA+ in de 'homowijk' paradoxaal genoeg tot meer geweld dan elders

Het gevoel van onveiligheid onder LGBTQIA+-personen lijkt, net als bij de algemene bevolking, ook groter te zijn in de sociaaleconomisch achtergestelde gebieden van de Kanaalzone⁶⁸.

Kansarmoede en een verloederde omgeving zijn inderdaad factoren die bijdragen tot het algemene gevoel van onveiligheid, ongeacht of die wijken objectief al dan niet blootstaan aan geweld⁶⁹.

Het veiligheidsgevoel hangt ook af van de 'reputatie' van een buurt: 'bevoorrechte blanke' buurten zullen door LGBTQIA+⁷⁰-personen als veiliger worden ervaren en 'achtergestelde moslimbuurten' als gevaarlijker. Dit geldt zelfs voor mensen met een moslimachtergrond (ongeacht hun geloofsovertuiging): hoewel haar ervaringen met homofobie zich in het centrum van de stad voordeden, verklaarde een deelneemster aan een studie over dit onderwerp dat zij zich in de 'open' wijk comfortabeler voelde met haar homoseksualiteit dan in Anderlecht, waar haar nooit iets was overkomen⁷¹.

Zowel in de openbare ruimte als elders zijn er meerdere systemen van onderdrukking die elkaar kruisen en overlappen, elk met eigen grenzen. Zo wordt er vaak een etnische en klassebarrière waargenomen rond het Fontainas-plein, dat de grens vormt tussen de 'homowijk' en meer populaire zones. Maar de 'homowijk', 'een territorium van beroepsactieve en hoofdzakelijk blanke mannen uit de middenklasse'⁷², ligt ook in de lijn van hetzelfde plein en de aangrenzende Lemonnierlaan 'in die zin dat ze de toegang van vrouwen tot de openbare ruimte beperkt en bijdraagt tot hun onzichtbaarheid'⁷³: lesbische vrouwen achten er het risico op seksistisch en seksueel lesbofoob geweld immers groot⁷⁴.

65. Voor 15% van de inwoners van het Gewest die in de Stad Brussel wonen.

66. Hierbij dient erop gewezen dat de centraliteit van een specifieke buurt als ontmoetingsplaats voor homo's in het tijdperk van de dating apps ter discussie wordt gesteld. Zie Alessandrin A., Raibaud Y., "Espaces homosexuels dans la ville", in Hermès, La Revue, nr. 69, 2014/2, pp. 152-154.

67. Huysentruyt H., *Op. cit.*, p. 3.

68. Méthos, *Op. cit.*, p. 17.

69. Cf. bv. Mincke C., « Insécurité et sentiment d'insécurité à Bruxelles », *Brussels Studies* nr. 39, 2010.

70. Heteroseksuele ruimten die als veilig worden ervaren in termen van homofobie zijn die ruimten "waar men meer blanken, meer vrouwen en meer ordehandhavers op straat tegenkomt" (Huysentruyt H., *Op. Cit.*, p. 3).

71. Boussalem A., "When the spotlight is always on the neighborhood. LGBTQ people from a Muslim background deconstructing imagined borders in Brussels, Belgium", in *Sexualities*, 2021, p. 12.

72. Huysentruyt H., *Op. cit.*, p. 3.

73. Donnen A., « La place Fontainas comme espace frontière. La production de la ville au regard de la sexualité, du genre, de l'ethnicité et de la classe sociale », *Brussels Studies* nr. 139, 2019, p. 14.

74. Huysentruyt H., *Op. cit.*, p. 4 ; 30-31. Zie ook het werk van de vereniging Mothers and Daughters om deze lesbische vrouwen (maar ook transpersonen) activiteiten en een gemeenschappelijke ontmoetingsplaats (in de vorm van een kortstondige bar) aan te bieden.

Er moet dus ook rekening worden gehouden met hiërarchiseringen binnen groepen en een monolithische ruimtelijke analyse van LGBTQIA+-foob geweld is niet mogelijk. Dit geldt niet alleen voor genderkwesties, maar ook voor 'etnische' aspecten: ook homoseksuelen uit etnisch-culturele minderheden schatten het risico op racistisch en seksueel gemotiveerd homofob geweld in de 'homowijk' hoog in⁷⁵.

Niet enkel de 'homowijk' maar het hele Brusselse Gewest krijgt te maken met LGBTQIA+-foob geweld in de openbare ruimte. In de verzamelde meldingen wordt het 'stadscentrum' 10 keer vermeld, de Beurs 3 keer en het Warandepark 2 keer. Maar ook de gemeenten Elsene (Flagey wordt 3 keer vermeld), Oudergem, Sint-Jans-Molenbeek, Schaarbeek, Etterbeek, Jette en Sint-Agatha-Berchem worden genoemd. Uit de politiestatistieken⁷⁶ en de door Unia verzamelde meldingen⁷⁷ blijkt ook dat de incidenten over het hele gewestelijke grondgebied verspreid zijn.

3.2 De gezinssfeer

Vijf meldingen (12% van het totaal) hebben betrekking op geweld dat in de privéwoning van het slachtoffer is gepleegd.

Moeilijkheden ook in de gezinssfeer, nog verergerd door de gezondheidscrisis

In 4 gevallen was het geweld afkomstig van de familie van het slachtoffer, die de homoseksualiteit of transidentiteit niet aanvaardt. Het ging hoofdzakelijk om verbaal en psychologisch geweld

en pesterijen, maar in één geval ook om een zeer gewelddadige reactie van een stiefvader die zijn stiefdochter probeerde te wurgen naar aanleiding van haar *coming-out*.

Een andere situatie volgt op een slechte date via Grindr⁷⁸, waarbij het slachtoffer naar huis werd gevolgd en fysiek, verbaal en seksueel werd aangevallen en waarbij haar computer werd gestolen.

Tot slot ging het in één melding om geweld binnen een homoseksueel koppel⁷⁹: een fysieke mishandeling waarvoor medische hulp nodig was, die plaatsvond in een bar vóór de gezondheidscrisis (december 2019). Dit was tenminste de derde keer dat het slachtoffer door de eigen partner werd mishandeld.

Volgens de politie-pv's van het BHG in 2020 bestaan situaties met betrekking tot de privéwoning (9 pv's) voornamelijk uit burenruzies met homofobe beledigingen, soms laster en smaad of schriftelijke bedreigingen, en zelfs mishandelingen. Een daad van laster en homofobie op sociale netwerken valt ook onder deze categorie. In twee gevallen is het slachtoffer een minderjarige die na zijn coming-out met grote familiale moeilijkheden werd geconfronteerd (pesterijen, bedreigingen, verbaal en fysiek geweld), zozeer zelfs dat een van beiden het huis ontvlucht en de andere om een plaatsing verzoekt.

75. Huysentruyt H., *Op. cit.*, p. 4; 30-31; De vereniging Merhaba meldt dezelfde vaststelling.

76. Naast de 11 pv's die betrekking hebben op de stad Brussel, hebben er 5 betrekking op Elsene, 3 op Sint-Gillis en Anderlecht, 2 op Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek, Etterbeek en Sint-Jans-Molenbeek. Voor Vorst, Koekelberg, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe werd er in 2020 telkens 1 'homofobie'-pv opgesteld.

77. 41% van de meldingen die Unia in 2020 in het BHG heeft ontvangen, heeft betrekking op de stad Brussel, maar ook andere gemeenten worden vermeld voor 1 (Etterbeek, Schaarbeek, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Gillis, Vorst) of 2 feiten (Sint-Joost-ten-Node, Anderlecht, Elsene, Evere).

78. Dating app voor homoseksuele, biseksuele of bi-nieuwsgierige mensen.

79. Geweld binnen homoseksuele koppels is een problematiek op zich die een specifieke analyse verdient. Vaak wordt er in stilte aan voorbijgegaan, maar uit een Franse studie blijkt toch dat er in 2019 in Frankrijk 8 sterfgevallen waren binnen homoseksuele koppels, waaronder 7 mannelijke koppels. Zie *Ministère de l'Intérieur, Étude nationale sur les morts violentes au sein du couple. 2019*, p. 20.

De impact van de gezondheids crisis: minderjarigen zijn bijzonder kwetsbaar

Volgens de IFOP-enquête die in 2019 in Frankrijk werd gehouden, vóór de gezondheids crisis, zijn de plaatsen die door de respondenten het vaakst worden genoemd in geval van agressie (verbaal of fysiek) in de eerste plaats de straat en openbare plaatsen (maar ook scholen), en vervolgens de horeca, het openbaar vervoer en de werkplek⁸⁰. In 2020 blijkt uit cijfers van SOS Homofobie dat het aandeel van LGBTI-foob geweld op 'Openbare plaatsen', in de 'Schoolomgeving', op het 'Werk' en in de 'Handel en diensten' is afgenomen, wat verband houdt met de afname van het gebruik van die ruimten tijdens de perioden waarin een lockdown en een avondklok van kracht waren. Maar zelfs in die context is de LGBTI-fobie niet verdwenen uit de straten, scholen, werkplekken, administraties en winkels, aangezien 30% van de gemelde situaties zich daar nog steeds voordoet⁸¹. Dat wordt ook bevestigd door de door RainbowHouse verzamelde meldingen, waarvan er vele betrekking hebben op gebeurtenissen die in de openbare ruimte hebben plaatsgevonden (zie hoger).

Het is echter in de familiale sfeer zelf dat de gevolgen van de gezondheids crisis het duidelijkst zijn. Het is goed gedocumenteerd dat tijdens die crisis de intrafamiliale druk voor iedereen is toegenomen⁸². Dit is ook het geval voor LGBTQIA+-jongeren die opgesloten zitten in een gezin dat hun identiteit ontkent, zoals blijkt uit de meldingen die RainbowHouse in de herfst van 2020 verzamelde tijdens de tweede lockdown in het kader van de Covid-19-pandemie. Eveneens in verband met de gezondheids crisis, meldt Unia een toename van discriminatie in verband met buurtconflicten in 2020, terwijl er een afname is van discriminatie in verband met recreatie of horeca, gezien de sluiting van die plaatsen tijdens een groot deel van de gezondheids crisis en de bijna constante en gedwongen aanwezigheid thuis. Ook burens, bewoners van hetzelfde gebouw of dezelfde straat die een LGBTQIA+-persoon beledigen ... zijn situaties die in 2020 in de door de politie opgestelde pv's voorkomen.

Dit kan ook internationaal worden waargenomen. De percentages van de meldingen van LGBTI-fobe incidenten in de eigen buurt (13%) en binnen de familie/naaste kring (13%) die SOS Homofobie in Frankrijk heeft ontvangen, zijn ook aanzienlijk gestegen ten opzichte van 2019 (respectievelijk met 8% en 10%)⁸³. Het aandeel van de gevallen van fysieke agressie die SOS Homofobie registreert, is tussen 2019 en 2020 stabiel gebleven (12%), maar er wordt wel een verschuiving waargenomen van openbare naar privéplaatsen (familie en buurt).

Verder geeft SOS Homofobie uiting aan haar bezorgdheid over minderjarigen in 2020 in de gezondheids context, met name in situaties van transfobie⁸⁴ die leiden tot groot leed met de dreiging van uitzetting uit het ouderlijk huis, afwijzing en vernedering⁸⁵. 2 pv's die in 2020 door de Brusselse politie werden opgemaakt, verwijzen naar dergelijke extreme situaties, zoals blijkt uit een van de meldingen die door RainbowHouse werden verzameld. Deze vaststelling wordt gedeeld door andere verenigingen die wij hebben ontmoet en die eveneens een toename van geweld in gezinnen ten gevolge van de gezondheids crisis hebben waargenomen, met name ten aanzien van kinderen. Ze beschrijven bijzonder problematische situaties wanneer een ouder in die moeilijke periode de homoseksualiteit van een kind ontdekt.

80. IFOP, *Op. cit.* Er zij echter op gewezen dat in de door SOS Homofobie (Op. cit.) geregistreerde getuigenissen van LGBTI-fobie in Frankrijk, het internet de eerste 'plaats' van geweld is met 23% van de gebeurtenissen in 2020 (31% in 2019) tegenover 10% voor de openbare ruimte.

81. SOS Homofobie, *Op. cit.*, p. 22.

82. Zie de werken van het Observatorium: Brussel Preventie en Veiligheid (BPV), 'Intrafamiliaal geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tijdens de lockdownperiode', *Focus van het Observatorium – nr. 1*, Brussel, 2020; Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, 'Stand van zaken intrafamiliaal geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tijdens de Covid-19-pandemie (maart-november 2020)', *Focus van het Observatorium – nr. 2*, Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2021.

83. SOS Homofobie, *Op. cit.*, p. 21. De belangrijkste contexten (of plaatsen) waar LGBTI-fobie in 2020 werd vastgesteld, waren het internet (23%), de familie (13%), de buurt (13%), openbare plaatsen (10%) en het werk (9%).

84. 20% van de gevallen van transfobie werd in 2020 gemeld door minderjarigen, tegenover 6% in 2019 (SOS Homofobie, *Op. cit.*, p. 50).

85. SOS Homofobie, *Op. cit.*, p. 21 en p. 50.

De verenigingen die wij hebben ontmoet, worden ook al geruime tijd geconfronteerd met moeilijkheden binnen families bij een *coming-out*, meestal in de vorm van psychologisch geweld en afwijzing - fysiek geweld zou 'zeldzamer zijn dan vroeger'⁸⁶, en dat in alle sociaal-culturele en sociaaleconomische groepen.

Naast het intrafamiliale aspect speelt ook het intracommunautaire aspect een rol: sociaal-culturele druk is eveneens een bron van geweld voor holebi's en homoseksuelen uit etnisch-culturele minderheden die door de vereniging Merhaba worden gevolgd: ze zijn zo bang om 'ontdekt' te worden (of zelfs, voor sommigen, om 'naar de hel te gaan') dat sommigen zelfs aarzelen om zich tot de LGBTQIA+-verenigingen te wenden. Klacht indienen bij de politie is in die context van intense druk dan ook nauwelijks denkbaar. *Coming-outs* komen zeer zelden voor bij deze groep en worden meestal niet (of slechts gedeeltelijk⁸⁷) aanvaard door de familie. Ze kunnen leiden tot fysiek geweld en zelfs tot uitzetting uit de gezinswoning⁸⁸. In 2020 werd er een pv van dat type opgenomen in de politiestatistieken, waar een minderjarige verklaart dat hij onder druk van familie en religie staat om 'weer normaal te worden' (bv. wijwater drinken bij een religieuze vertegenwoordiger).

3.3 De digitale ruimte

Online haatzaaien is vandaag een zaak waarmee rekening moet worden gehouden in de strijd tegen LGBTQIA+-fobie. Bij vijf van de aan RainbowHouse gemelde incidenten ging het om homo-/lesbo-/transfobe pesterijen op sociale netwerken door onbekende daders - waaronder doodsbedreigingen aan het adres van een transactivist. Unia telt één melding van dat type.

In de door SOS Homophobie in Frankrijk geregistreerde situaties is het internet de context waarin de meeste gevallen van geweld worden geregistreerd. Hoewel het gebruik van digitale tools in 2020 is geëxplodeerd met de gezondheidssituatie, is het aandeel van de 'internet'-voorvallen gedaald (van 31% in 2019 tot 23% in 2020). Een van de hypothesen die door de vereniging naar voren wordt geschoven, is de ontmoediging van "slachtoffers en getuigen van LGBTI-fobe onlinehaat, die al jaren wordt gevoed door het gebrek aan doeltreffende moderatie en de weigering van de overheid om er de nodige menselijke middelen voor in te zetten"⁸⁹, met als gevolg een daling van het aantal meldingen.

3.4 De professionele sfeer

Drie feiten vonden plaats op de werkplek van het slachtoffer: pesterijen en verbaal geweld (ongepaste seksuele grappen, misgendering⁹⁰ door het gebruik van het voornaamwoord 'zij'), maar in één geval ook schriftelijk. Die situaties duren lang (telkens minstens twee maanden) en het uitblijven van een oplossing of een antwoord van de hiërarchie (de indruk niet serieus te worden genomen) heeft dramatische gevolgen voor de slachtoffers, van wie er één zegt dat zij "in drie maanden 8 kg is afgevallen". In twee van de drie situaties waren de homofobe pesterijen afkomstig van de hiërarchische meerdere van het slachtoffer. De slachtoffers probeerden nochtans te reageren door de situatie uit te leggen aan hoger geplaatste verantwoordelijken, aan hun vakbond of aan een arts.

86. Tels Quels.

87. In sommige gevallen werd ook gemeld dat de coming-out wel aanvaard wordt, maar niet buitenshuis bekend mag worden (bv. tijdens een gezinsvakantie buiten België).

88. Tot het extreme geval van een Marokkaanse vluchteling die geregulariseerd werd en die enkele jaren na zijn *coming-out* werd vermoord.

89. SOS Homophobie, *Op. cit.*, p. 22.

90. Misgendering: het opzettelijk of onopzettelijk gebruiken van een voornaamwoord of geslacht dat niet overeenkomt met iemands genderidentiteit. RainbowHouse Brussels, *Woordenlijst voor iedereen*, p. 30.

De professionele ruimte wordt ook vaak genoemd door de verenigingen, vooral in grote structuren waar homofobe grappen, beledigingen die anoniem op een bureau worden achtergelaten, veelvuldig kunnen voorkomen.

1/3 van de door Unia geopende zaken over seksuele geaardheid in het BHG heeft betrekking op de werksfeer/werkomgeving

Verschillende meldingen die Unia in 2020 heeft ontvangen, hebben betrekking op pesterijen of een homofobe context op het werk. In de dossiers 'seksuele geaardheid' van Unia voor het BHG is het domein 'werk en tewerkstelling' zelfs het meest vertegenwoordigd (32%, vóór 'maatschappelijk leven', dat 27% van de dossiers vertegenwoordigt) - in tegenstelling tot het Belgische niveau, waar de dossiers vooral betrekking hebben op de gebieden werk en media, en op de toegang tot diverse goederen en diensten. De werkomgeving is daarom, na de openbare ruimte en de gezinsomgeving, een belangrijke plaats om rekening mee te houden bij het beleid inzake LGBTQIA+-fobie.

3.5 Andere genoemde plaatsen

De horeca blijkt - vóór de gezondheids crisis - ook vaak het toneel te zijn van verbaal en zelfs fysiek geweld dat zich op de terugweg naar huis kan verderzetten in de openbare ruimte: 6 van de 14 meldingen die RainbowHouse vóór maart 2020 en dus vóór het begin van de gezondheids crisis verzamelde, hadden betrekking op dat soort locatie (weinig aanwezig in de meldingen die daarna zijn verzameld, wat te verklaren valt door de frequente sluitingen van de horeca gedurende de crisis).

Verder is er sprake van gevallen van discriminatie in verschillende specifieke contexten.

In het kader van de toegang tot huisvesting: een vrouwenkoppel werd het slachtoffer van lesbofobe opmerkingen van een huisbaas die weigerde hen zijn woning te verhuren, terwijl deze duidelijk nog beschikbaar was. In het vervoer: een homoseksueel persoon werd lastig gevallen door een taxichauffeur omdat hij zijn partner kuste voordat hij in de taxi stapte. Bij de toegang tot diverse goederen en diensten: een transvrouw kreeg tijdens het winkelen te maken met transfobe beledigingen van andere klanten en een transpersoon werd verkeerd behandeld door een arts die de ervaren gezondheidsproblemen toeschreef aan zijn/haar hormoonbehandeling. De kwestie van de toegang tot toiletten in horecazaken voor transpersoon wordt ook vermeld in de door RainbowHouse verzamelde meldingen.

Geweld kan ook in andere contexten voorkomen, zoals blijkt uit enkele meldingen die Unia in 2020 voor het BHG heeft ontvangen. In een sportcontext: lesbofobe beledigingen aan het adres van de tegenstander in een voetbalwedstrijd, homofob gescandeerd door voetbalfans "Alle boeren zijn homo"⁹¹. In een feestelijke context: twee mannen met een schoudertas werd de toegang tot een evenement geweigerd, omdat het personeel vond dat handtassen alleen voor vrouwen zijn toegestaan. In een commerciële context: klanten van een winkel die als "verwijfd" werden beschouwd, kregen ongepaste blikken van werknemers die hen weigerden "vrouwenkleden" te verkopen.

91. Zie. bv.

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210820_97196185#:~:text=Telkens%20als%20hij%20uitblinkt%2C%20begint,een%20homofob%20en%20discriminerend%20lied.

3.6 Geweld door vertegenwoordigers van instellingen

Verscheidene meldingen gaan over discriminatie of geweld door ambtenaren die overheidsinstellingen vertegenwoordigen. Bij twee gebeurtenissen in de openbare ruimte was de politie betrokken⁹²: agenten die op een provocatie van het slachtoffer reageerden met ongepast taalgebruik, waarbij er klappen werden uitgedeeld; een politiepatrouille die een getrouwd homostel tijdens de lockdown had aangesproken op het respecteren van de social distance. De slachtoffers van de twee incidenten hebben een klacht ingediend en de zaak aanhangig gemaakt bij Comité P. De tweede situatie werd ook gemeld aan Unia. Daarbij dient opgemerkt dat voor heel België het Comité P in 2020 op de hoogte werd gebracht van 9 situaties van discriminatie op grond van seksuele geaardheid door de politie⁹³.

Verder blijkt uit de door RainbowHouse verzamelde meldingen dat een transpersoon in een gemeentebestuur gemisgenderd werd. Een bij Unia (en niet bij RainbowHouse) gemeld incident betreft een controle bij een tramhalte van de MIVB, waarbij het slachtoffer, hoewel hij in orde met zijn kaartje was, de controleur hem en zijn vriend "flikkers" hoorde noemen.

Er blijken dus heel wat onveilige plaatsen te zijn: de privéwoning, het openbaar vervoer tijdens spitsuren of taxiriten, de werkomgeving, cafés en uitgaansgelegenheden, openbare ruimtes, winkels, internet, bij de dokter, bij de gemeente, tijdens de bezichtiging van een appartement... Geen enkele levenssfeer bleef gespaard van LGBTQIA+-fobe incidenten in 2020.

Dit heeft belangrijke gevolgen voor het welzijn van de personen in kwestie⁹⁴. Ook de Brusselse verenigingen waarmee we spraken, vermelden een zware en langdurige psychologische impact van het geweld op hun publiek.

De verzamelde meldingen illustreren de verscheidenheid aan problematieken en dimensies die moeten worden aangepakt om de situatie van LGBTQIA+-personen te verbeteren, alsook de complexiteit van de maatschappelijke uitdaging.

4. Slachtoffers en daders

4.1 Slachtoffers met uiteenlopende profielen...

Wat genderidentiteit betreft, waren er onder de slachtoffers die zich bij RainbowHouse meldden 20 cisgender mannen, 8 cisgender vrouwen, 3 transgender mannen en 7 transgender vrouwen. Vijf mensen identificeerden zichzelf als nonbinair en 15 identificeerden zichzelf ook (of alleen, voor één persoon) als queer. Interseks personen kwamen niet voor in de steekproef. Wat de seksuele geaardheid betreft, waren er 3 heteroseksuelen, 21 homoseksuelen, 9 biseksuelen en 13 panseksuelen, waarbij sommigen zichzelf als homo- en/of bi- en/of panseksueel omschreven.

De slachtoffers zijn tussen 18 en 42 jaar oud en wonen hoofdzakelijk in het Brussels Gewest (38/42), in de volgende gemeenten: Etterbeek, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Ukkel, Sint-Pieters-Woluwe, Schaarbeek, Anderlecht, Stad Brussel, Elsene en Ganshoren. Hieruit blijkt dat de meldingen niet alleen afkomstig zijn van inwoners van het stadscentrum, waar RainbowHouse is gevestigd, maar ook van inwoners van de verschillende gemeenten in het Brussels Gewest.

Ongeveer 60% van de slachtoffers was ten tijde van het gemelde incident alleen, 20% was met twee en 20% was in een groep. Wanneer het slachtoffer door iemand werd vergezeld, waren in 65% van de gevallen de vergezeld personen ook slachtoffer van de gemelde feiten.

92. We kunnen hier ook de voornamelijk racistische, maar ook homofobe beledigingen ("bande de grosses tapettes") aanhalen die in 2018 in Anderlecht werden geuit door zichzelf filmende politieagenten, en die getuigen van de banalisering van dit soort beledigingen aan het adres van mensen om zich denigrerend over hen uit te laten, ongeacht hun seksuele geaardheid. Zie <https://www.dhnet.be/actu/faits/macques-tapettes-ca-pue-ici-l-attitude-raciste-de-ces-deux-policieres-en-patrouille-a-bruxelles-choque-video-600889489978e227dfb8e15f>.

93. Comité P, *Jaarverslag 2020*, p. 62

94. IFOP, 2018, *Op. cit.* en 2019, *Op. cit.*

4.2 ... soms slachtoffer van meervoudige discriminatie

Het begrip 'intersectionaliteit', oorspronkelijk getheoretiseerd door Kimberlé Williams Crenshaw⁹⁵ om de kruising te beschrijven tussen seksistische en raciale discriminatie waarmee Afro-Amerikaanse vrouwen in de VS geconfronteerd worden, werd verder uitgebreid tot de studie van meervoudige discriminatie en de wisselwerking ertussen. Daarbij is het zaak om in discriminatie-ervaringen op het snijpunt van meervoudige overheersingsrelaties de verwevenheid van onderdrukkingssystemen en de mogelijke additieve effecten tussen discriminatiecriteria te analyseren, hetzij op een gecombineerde manier (het effect van het ene criterium verergert het andere), hetzij op een intersectionele manier (de criteria werken samen om specifieke vormen van discriminatie te genereren)⁹⁶.

Veel van de gemelde feiten zijn een combinatie van homo-/lesbofobie, racisme, sexismen, fatshaming

In verschillende van de door RainbowHouse verzamelde getuigenissen doen slachtoffers met meervoudige discriminatiecriteria melding van de bijzondere moeilijkheden waarmee zij worden geconfronteerd. In verschillende meldingen worden bijvoorbeeld seksisme, lesbofobie en racisme gecombineerd, maar ook *fatshaming*. Dit is met name het geval in de virtuele ruimte, waar in 3 van de 5 gevallen van pesterijen sprake was van homofobe/lesbofobe en racistische pesterijen (bv. "flikkeraap", "zwarte lesbienne, ga terug naar de jungle"). Ook de openbare ruimte werd niet gespaard: één persoon weigerde in de bus te gaan zitten naast een "vuile zwarte pot".

De verenigingen die wij hebben gesproken, getuigden ook van de grotere moeilijkheden die homoseksuelen van Noord-Afrikaanse afkomst ondervinden die, wanneer zij zich in de openbaar ruimte tonen, met meer beledigingen worden geconfronteerd dan niet-geracialiseerde homoseksuelen⁹⁷. Ook in de bovengenoemde zaak van discriminatie bij huisvesting werd de Noord-Afrikaanse afkomst van de lesbische slachtoffers gezien als een factor die een rol speelde.

In 5 van de 29 meldingen die Unia in 2020 voor het BHG ontving, blijkt discriminatie niet alleen verband te houden met seksuele geaardheid, maar ook met geslacht, vermeend ras/huidskleur/ethniciteit (bv. "jij neger, ga terug naar waar je vandaan komt").

Andere aspecten komen niet in de verzamelde meldingen voor, maar zijn niettemin een realiteit die wordt gerapporteerd door de gespecialiseerde verenigingen. Voor sommige bijzonder kwetsbare groepen wordt geen informatie verzameld via dit systeem, waarvan de drempel waarschijnlijk nog te hoog is. Dat is het geval voor de doelgroep van de vereniging Merhaba, die een immigratieachtergrond heeft en, in sommige gevallen, een precaire administratieve of financiële status (asielzoekers, vluchtelingen, migranten zonder papieren, enz.), waardoor zij worden blootgesteld aan meerdere moeilijkheden, naast die welke verband houden met seksuele geaardheid of genderidentiteit. Soms idealiseren ze de situatie van LGBTQIA+-personen in België, vergeleken met hun land van herkomst waar ze onderdrukt worden.

95. Crenshaw K., "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics", in *University of Chicago Legal Forum*, 1989.

96. Zie met name: Petit P. et al., "Discrimination à l'embauche : les effets du genre et de l'origine se cumulent-ils systématiquement", in *Economie et Statistique*, 2013; Makkonen T., *Multiple, compound and intersectional discrimination : bringing the experiences of the most marginalized to the fore*, Institute for Human Rights, 2002.

97. Racialisering is "het sociale proces waarbij een bevolking naar haar ras wordt ingedeeld". De term "racialisering groep" dekt de lading beter dan "raciale groep", "ras" of "zichtbare minderheid" om te verwijzen naar groepen die "een specifieke burgerlijke en nationale identiteit dragen, maar het doelwit van racisme zijn". De term "geracialiseerde personen" wordt gebruikt om personen aan te duiden die zich vrijwillig of onvrijwillig bij deze groepen aansluiten." (CNCD 11.11.11, *Lexique des termes décoloniaux* - <https://www.cncd.be/IMG/pdf/2020-12-lexique-termes-decoloniaux.pdf>. Gebaseerd op Micheline Labelle, *Un Lexique du racisme : étude sur les définitions opérationnelles relatives au racisme et aux phénomènes connexes*, Unesco, 2006).

Toch kunnen ze zelfs in vluchtelingencentra het slachtoffer zijn van geweld. Het IGVM merkte in 2020 eveneens op dat het meldingen had ontvangen van transgender- of interseks vluchtelingen (bv. mensen die hun genderidentiteit niet correct konden registreren op het ogenblik van de asielpprocedure)⁹⁸.

We kunnen hier ook de sekswerkers aanhalen - cismannen of transpersonen - die seksuele relaties hebben met mannen, gevolgd door Alias of Espace P. Onder deze groepen zijn klachten zeldzaam, maar geweld en discriminatie zijn endemisch⁹⁹, zowel binnen als buiten het kader van de sekswerkactiviteiten¹⁰⁰. Ook hier zijn geweld en discriminatie multifactorieel: ze zijn gebaseerd op seksuele geaardheid en genderexpressie, maar tevens op beroepsactiviteiten ('putophobie', soms afkomstig van LGBTQIA+-mensen zelf - in sommige gaybars bijvoorbeeld), gezondheidstoestand (druggebruik) of, in sommige gevallen, administratieve status (publiek zonder papieren in de ruime zin). Er wordt ook melding gemaakt van een 'institutioneel' aspect (bv. geweld in opvangcentra, door de politie, enz.). Tot slot komt serofobie nog bovenop de discriminatie die wordt ondervonden door cismannen of transpersonen die seks hebben met mannen, met name onder LGBTQIA+groepen¹⁰¹.

Homofobie, seksisme en racisme - maar ook fatshaming - zijn daarom nauw met elkaar verweven en onlosmakelijk verbonden in de ervaring van degenen die door deze meervoudige vormen van discriminatie worden getroffen. Ze worden zelfs gemarginaliseerd binnen de LGBTQIA+-groep, die, net als onze samenleving als geheel, doorkruist wordt door verschillende systemen van dominantie:

dominantie van mannen over vrouwen, van blanken over niet-blanken, enz. Met deze verschillende aspecten moet derhalve rekening worden gehouden om de ervaringen van de betrokkenen op een alomvattende wijze in aanmerking te nemen.

4.3 Les auteurs

In 74% van de door RainbowHouse verzamelde meldingen kende het slachtoffer de dader niet. Bij gekende daders gaat het om collega's, familieleden, een arts, studenten of zelfs een priester.

Driekwart van de daders zijn onbekenden voor het slachtoffer en 9 van de 10 zijn mannen

Zoals elders in de literatuur wordt benadrukt¹⁰², zijn de meeste daders mannen: 45% van de daders waren mannen alleen en in 43% van de gevallen ging het om groepen van mannen. Haatmisdrijven tegen LGBTQ+-mensen kunnen voor mannen inderdaad een manier zijn om hun mannelijkheid uit te drukken¹⁰³. Volgens deelnemers aan het onderzoek van Huysentruyt (*et al.*) naar homofob geweld in de openbare ruimte in het centrum van Brussel¹⁰⁴, zijn de daders van homofob geweld in de openbare ruimte bijvoorbeeld bijna uitsluitend mannen, en meestal mensen met een lage sociaaleconomische status voor wie de daden een van de enige manieren zijn om hun dominante status op basis van geslacht opnieuw te bevestigen. Een vrouw alleen (2% van de gevallen) en gemengde groepen (10%) kunnen eveneens - maar zelden - daders zijn van LGBTQIA+-foob geweld dat via dit meldingsmechanisme wordt gerapporteerd.

98. IGVM, *Op. cit.*, p. 27.

99. Reeds vóór de gezondheidscrisis, maar nog meer met de crisis (toegenomen isolement, geïsoleerd druggebruik, straathoekwerk of zelfs thuis). In 2020 spraken 119 mensen met Alias over verschillende vormen van discriminatie/geweld (diefstal, aanranding en geweldpleging, chantage via internet, seksueel geweld, beledigingen, enz.). 34 personen werden door de vereniging begeleid in procedures in verband met een voorval waarvan zij het slachtoffer waren, en voor 14 van hen leidden de procedures tot het indienen van een aangifte of een klacht. Om uiteenlopende redenen (angst om geout te worden - zie hieronder, angst voor de politie of voor represailles, enz.) wensten de overige personen geen verdere stappen te ondernemen.

100. Zie ook A.D. Dresler voor Alias vzw, "Incivilités et violences à l'égard des travailleurs du sexe / prostitués trans* dans le quartier Yser", 2021 (https://www.alias.brussels/images/2109_Rapport_Yser_FR_compressed.pdf).

101. Ex Aequo.

102. Bv. volgens IFOP-enquêtes (*Op. cit.* 2018 et *Op. cit.* 2019), in Frankrijk: de meerderheid van de slachtoffers van fysiek geweld verklaart dat de daders van het geweld meestal mannen waren (78%), vrij jong (jonger dan 30 jaar in 75% van de gevallen) en die op het moment van de feiten in een groep waren (61% van de daders maakte deel uit van een groep).

103. Kelley K. en Gruenewald J., « Accomplishing Masculinity through Anti-Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Homicide : A Comparative Case Study Approach », in *Men and Masculinities*, vol. 18/1, 2015.

104. Huysentruyt *et al.*, *Op. cit.*

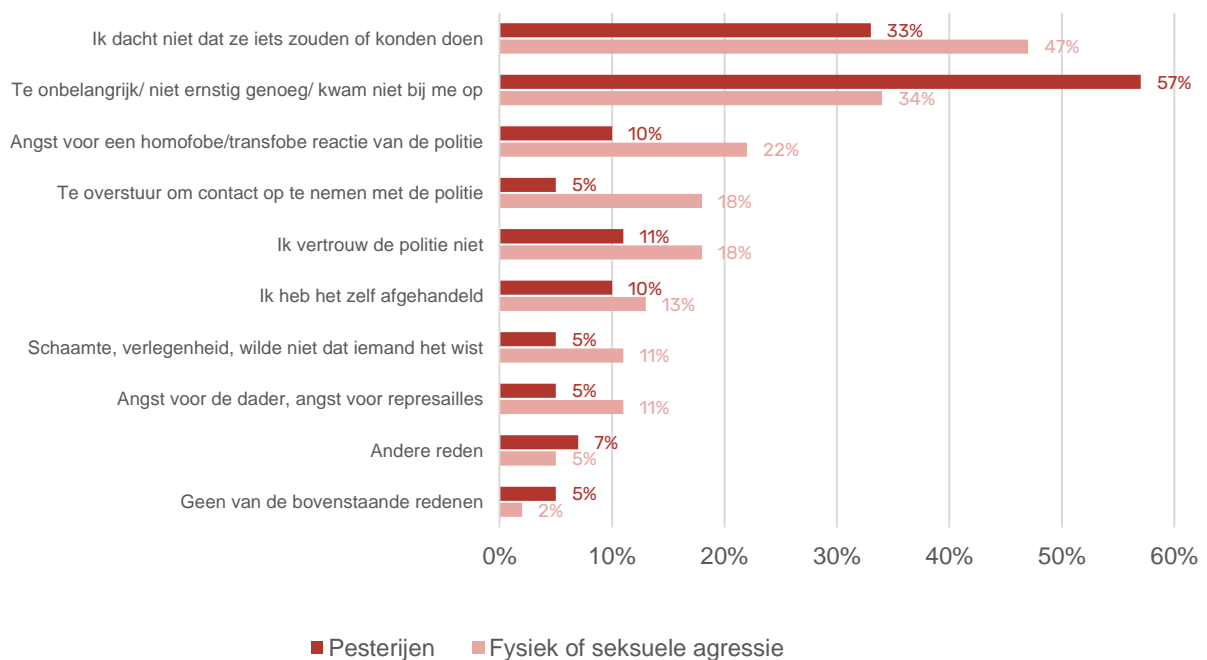
5. Geringe rapportering van de feiten

Het is algemeen bekend dat slachtoffers van haatmisdrijven weinig aangifte doen bij de autoriteiten¹⁰⁵. Volgens de laatste enquête van het FRA¹⁰⁶, hebben Belgische LGBTI-slachtoffers van door haat ingegeven fysiek of seksueel geweld in het jaar voorafgaand aan de enquête in 28% van de gevallen aangifte gedaan van het laatste ervaren feit (bij de politie in 20% van de gevallen en bij een andere instantie in 16% van de gevallen¹⁰⁷). Dit meldingspercentage ligt hoger dan het gemiddelde voor de EU28 (21%), maar blijft niettemin laag. De aangiftecijfers voor discriminatie liggen nog lager, waar slechts 14% van de slachtoffers melding maakte van het laatste incident (9% voor de EU28) en voor pesterijen (zowel 10% op Europees als op Belgisch niveau). De redenen die werden opgegeven om geen aangifte bij de politie te doen, waren hoofdzakelijk dat zij dachten dat "er niets zou of kon worden gedaan", dat het te onbeduidend of niet ernstig genoeg was, maar ook uit angst voor een homofobe en/of transfobe reactie van de politie,

een gebrek aan vertrouwen in de politie of te emotioneel van streek zijn om contact op te nemen met de politie.

Deze verschillende realiteiten komen ook tot uiting in de in het BHG verzamelde meldingen. De overgrote meerderheid van de slachtoffers die bij RainbowHouse getuigden, zei dat zij hun naasten over het incident hadden verteld (81%¹⁰⁸) en 20% had erover gesproken op sociale netwerken. Hetzelfde kan niet worden gezegd van het indienen van een klacht bij de politie (4/42) of een melding bij de officiële instanties Unia (3/42) en het IGVM (1/42).

Slechts 4 van de 42 meldingen maakten het voorwerp uit van een klacht bij de politie

FIGUUR 5: REDENEN OM HET LAATSTE INCIDENT NIET BIJ DE POLITIE TE MELDEN - BPV/BOPV. BRON: FRA 2020

105. Zie bv. Bureau des Institutions Démocratiques et des droits de l'Homme (BIDDH) de l'OSCE, *Les crimes de haine : Prévention et Réponses. Guide de référence pour les ONG de la zone OSCE*, Warschau, 2012, pp. 38-40.

106. FRA, *Op. cit.*, 2020. Online gegevens: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2020/lgbti-survey-data-explorer>.

107. Sommige slachtoffers meldden de feiten via verschillende kanalen (bv. politie en vereniging).

108. Dat percentage blijkt bijzonder hoog te zijn: volgens de enquêtes die in 2018 en 2019 in Frankrijk zijn gehouden over agressie en discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit, heeft 54% van de slachtoffers van fysieke agressie erover gesproken met mensen in hun omgeving (IFOP, 2018, *Op. cit.* et 2019, *Op. cit.*).

De 4 van de 42 feiten die bij de politie werden gemeld, zijn: in 2019, een vechtpartij met politieagenten, een fysieke mishandeling en terugkerende buurtintimidatie; in 2020, discriminatie in de openbare ruimte door politieagenten ten opzichte van een homoseksueel koppel (zie hierboven). Hoewel er dus altijd aangifte wordt gedaan van incidenten waarbij de politie is betrokken, blijkt dat zelfs voor vele incidenten waarvan de ernst stelselmatiger tot een klacht zou lijken te leiden (computerdiefstal, aanvallen met een mes, afpersing, enz.), de slachtoffers geen aangifte doen. Volgens de enquête die Méthos¹⁰⁹, in 2019 heeft uitgevoerd, wordt verbaal geweld weliswaar niet bij de politie gemeld, maar zou fysiek geweld systematischer worden aangegeven door het ondervraagde publiek. Dat is hier niet het geval.

Gebrek aan vertrouwen in de politie is de meest voorkomende reden om geen klacht in te dienen

Slachtoffers verklaren hun keuze om geen klacht in te dienen hoofdzakelijk door een gebrek aan vertrouwen, door wantrouwen of zelfs angst voor de politie (12 keer). Daarbij dient opgemerkt dat uit sommige studies blijkt dat deze vaststelling in verband met het wantrouwen ten opzichte van de politie gedeeltelijk moet worden genuanceerd: blanke mannen zouden meer vertrouwen hebben in deze instelling dan mensen uit etnisch-culturele minderheden¹¹⁰, wat het belang van een intersectionele visie versterkt om gerichte acties te kunnen ondernemen die tot doel hebben om dit vertrouwen te herstellen. Volgens de verenigingen die wij spraken, hebben bepaalde doelgroepen erg moeizame relaties met de politie. Sommige queer, trans en lesbische activistische groepen zien de politie als een repressief apparaat van de staat, een staat die hen in het beste geval niet beschermt en in het slechtste geval onderdrukt¹¹¹. Ook trans vrouwelijke sekswerkers, die dubbel gediscrimineerd

worden als trans en als sekswerker, voelen zich lastiggevallen door de politie en zich er niet door beschermd¹¹². Er doen verhalen de ronde over mensen die een klacht gingen indienen en "nog meer getraumatiseerd" naar buiten kwamen, alsook verhalen over brute repressie door de politie tijdens de Pride of andere evenementen. Vanuit dit oogpunt moet het vertrouwen in de politie - en meer in het algemeen in de instellingen - worden (her)opgebouwd en moet de politieopleiding op het gebied van LGBTQIA+-fobie met het oog hierop worden herzien.

De tweede meestgenoemde reden is dat slachtoffers het indienen van een klacht zinloos vinden en er het nut niet van inzien (9 keer). In dat verband is het hoge percentage seponeringen (zie hierboven) op het gebied van homofobie, maar ook in ruimere zin op het gebied van discriminatie, niet bevorderlijk voor het aangeven van de feiten, evenmin als de gebrekkige informatieverstrekking aan de slachtoffers over de opvolging van hun zaak. Bij de afsluiting van een dossier lijkt de benadeelde partij immers niet altijd op de hoogte te worden gebracht¹¹³, wat in strijd is met de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering. Dit versterkt het gevoel van gebrek aan opvolging en de nutteloosheid van de klacht. Ook van de 54 door Huysentruyt¹¹⁴, ondervraagde personen zeiden er slechts 2 dat zij op de hoogte waren gehouden van de uitkomst van hun zaak. De verenigingen zelf geven aan dat ze in gevallen van "gewone homofobie", van "eenvoudig" verbaal geweld, de slachtoffers niet eens meer aansporen om een klacht in te dienen omdat "iedereen weet dat het tot niets zal leiden".

In de verzamelde meldingen vonden verschillende slachtoffers ook dat de politie discriminerend kan zijn en vreesden zij voor secundaire victimisatie (6 keer), soms kwam dit door slechte ervaringen die zij in het verleden hadden met deze instelling (2 keer). In dezelfde geest werd ook de angst om niet serieus te worden genomen drie keer genoemd als reden om geen klacht in te dienen.

109. Méthos. *Op. cit.*, p. 35.

110. Huysentruyt H. *et. al.*, *Op. cit.*, p. 4.

111. Mothers and Daughters.

112. Espace P.

113. Mahieu V. *et al.*, *Op. cit.*, p. 45.

114. Huysentruyt H. *et. al.*, *Op. cit.*, p. 23.

De gevolgen van de gezondheidscrisis voor de rapportering van de feiten

De gezondheidscrisis heeft gevolgen gehad voor de aard en de plaats van het geweld (LGBTQIA+-foob evenals meer in het algemeen), maar ook voor de inzameling en de rapportering van de informatie erover. Zoals reeds aangehaald, ondervond de uitvoering van het Brusselse gewestelijke project voor het verzamelen van meldingen bepaalde moeilijkheden in het kader van de gezondheidscrisis: de sluiting van de locatie waar de permanenties van het project zouden worden gehouden, maakte een reorganisatie noodzakelijk (het verwerken van meldingen per telefoon, proactieve contacten met slachtoffers, enz.) en zorgde voor een vertraging in de verzameling van de meldingen.

Andere reeds lang bestaande verenigingen en voorzieningen kampten met dezelfde moeilijkheden, hoewel zij reeds vele jaren actief zijn en goed bekend zijn bij het doelpubliek. Zo had SOS Homofobie in Frankrijk voor het eerst sinds 2015 te maken met een daling van het aantal getuigenissen in verband met LGBTI-fobe situaties (-24% in 2020 ten opzichte van 2019)¹¹⁵. Een situatie die enerzijds te wijten was aan de moeilijkheden die de slachtoffers ondervonden om contact op te nemen met de hulpdiensten (vooral wanneer het om huiselijk geweld gaat) en anderzijds aan de praktische en technische moeilijkheden die de verenigingen ervoeren (tijdelijke onderbreking van de luisterlijn)¹¹⁶. Unia merkte eveneens een daling van het aantal geopende dossiers voor discriminatie op grond van seksuele geaardheid in 2020, zowel in België (-18% in 2020 ten opzichte van 2019) als in het BHG (-19%). Wat het IGVM betreft, daalde het aantal transgendergerelateerde meldingen dat in 2020 op Belgisch niveau werd ontvangen, ten opzichte van 2018 - toen het bijzonder hoog was als gevolg van de inwerkingtreding van de Transgenderwet - maar bleef het wel stabiel ten opzichte van 2019¹¹⁷.

In die context moet het lage absolute aantal meldingen dat in de proeffase van het gewestelijke project werd verzameld, in perspectief worden geplaatst: ondanks het feit dat het om een nieuw project zonder precedent gaat, dat nog niet bekend is en moeilijk onder de aandacht kan worden gebracht gezien de sluiting van de LGBTQIA+-gemeenschapslocaties en de geldende beperkingen, en ondanks de moeilijkheden om het verzamelen van meldingen en de ontmoeting van slachtoffers in de praktijk te organiseren, heeft RainbowHouse in één jaar tijd evenveel meldingen verzameld als de politie pv's. Dit illustreert het potentieel van het systeem.

In de verzamelde meldingen, wordt het niet-indienen van een klacht in vijf gevallen eveneens in verband gebracht met de "banaliteit" van de feiten, die als terugkerend en niet ernstig genoeg worden beschouwd ("helaas, het gebeurt"). Eén persoon gaf ook aan geen klacht te hebben ingediend uit schaamte voor de feiten. Drie mensen zeiden dat ze geen tijd hadden om dergelijke stappen te ondernemen. In het geval van intrafamiliaal geweld,

lijkt het indienen van een klacht nog ingewikkelder te zijn, aangezien de slachtoffers geen klacht wensen in te dienen tegen een familielid of vrezen dat de situatie daardoor nog verder zal verslechteren (4 keer). Hetzelfde geldt voor pesterijen op het werk (1 keer)¹¹⁸. In andere gevallen weigert het slachtoffer een klacht in te dienen uit angst om geout te worden bij de eigen familie wanneer hij of zij de feiten openbaar maakt¹¹⁹.

115. SOS Homophobies, *Op. cit.*, p. 20.

116. Er zij op gewezen dat die opmerkingen overeenkomen met die van de actoren die gespecialiseerd zijn in intrafamiliaal geweld. Zie de twee studies van het BOPV ter zake (BOPV, *Op. cit.*, 2020; BOPV, *Op. cit.*, 2021).

117. IGVM, *Op. cit.*, p. 25.

118. In twee gevallen van geweld op het werk en in één geval van geweld binnen het gezin gaf het slachtoffer echter aan dat zij nog geen klacht had ingediend, maar dat wel overwoog.

119. 12% van de slachtoffers van discriminatie in de FRA-enquête van 2019 zeiden ook dat ze van het laatste feit geen aangifte hadden gedaan omdat ze bang waren dat hun seksuele geaardheid/genderidentiteit/variëteit in geslachtskenmerken zou worden onthuld.

Zelfs wanneer een klacht wordt ingediend, willen sommige slachtoffers achteraf geen verdere stappen meer ondernemen, met name uit vrees dat hun seksuele geaardheid aan hun familie zal worden onthuld - wat in 2 van de 34 pv's uitdrukkelijk wordt vermeld. Het FRA¹²⁰ doet eenzelfde soort vaststelling: in 2019 had 1 op 5 Belgische respondenten (18%) nog nooit over zijn of haar homoseksualiteit gesproken met zijn of haar familieleden. In dit verband is reeds aangetoond dat de angst om de seksuele geaardheid te onthullen of te laten onthullen aan mensen in de omgeving van het slachtoffer, er ook toe leidt dat slachtoffers het LGBTQIA+-fobe karakter van het geweld niet vermelden wanneer zij een klacht indienen. Minder dan de helft van de slachtoffers die een klacht indienen, zou de homofobe aard van het misdrijf melden en anderen zouden uitdrukkelijk verzoeken om de homofobe aard van de gemelde feiten niet te registreren¹²¹. Dat is een element waarmee rekening moet worden gehouden om de politiestatistieken in termen van homofobie in het juiste perspectief te plaatsen (zie hierboven).

6. Conclusies en aanbevelingen

Discriminatie en geweld waarvan mensen het slachtoffer zijn wegens hun genderexpressie of seksuele geaardheid blijven een realiteit die soms dagelijks wordt ervaren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Daarbij komt nog een gevoel van onveiligheid - zij het subjectief, in die zin dat het niet altijd rechtstreeks verband houdt met de ervaren geweldssituaties - dat naar gelang van de ervaringen en de kenmerken van de individuen varieert. Dus, ondanks het beeld van een Gewest dat wordt gepercipieerd als tolerant te staan tegenover LGBTQIA+-mensen, voelen zij zich er niet vrij om hun genderidentiteit en seksuele geaardheid in de openbare ruimte te beleven. Dit geldt des te meer voor minderheden binnen het LGBTQIA+-publiek: vrouwen, biseksuelen, trans- en interseksepersonen, maar ook sekswerkers en geracialiseerde mensen lopen des te meer risico.

LGBTQIA+-personen dienen echter zeer zelden klachten in bij de politie. In deze context heeft het gewestelijke project voor het verzamelen van meldingen zijn relevantie bewezen: ondanks een moeilijke start te midden van de Covid-19-pandemie, getuigen de verzamelde meldingen van de diversiteit van de situaties en de reikwijdte van de LGBTQIA+-fobieproblematiek in het BHG.

Op basis van die bevindingen kunnen een aantal aanbevelingen rond verschillende pijlers worden gedaan.

6.1 Imago

Het verzamelen van meldingen via het opgezette systeem verderzetten ...

Officiële cijfers geven geen goed beeld van de omvang en de diversiteit van de LGBTQIA+-fobieproblematiek. Toch vormen deze cijfers momenteel de basis voor het gevoerde overheidsbeleid. Het verzamelen van informatie is dan ook een essentiële voorwaarde om passende maatregelen te kunnen treffen in de strijd tegen LGBTQIA+-fobie: kwantitatieve informatie enerzijds, om de omvang van de problemen in de samenleving te meten en de plaats die zij moeten krijgen in het beleid op het vlak van gelijke kansen, preventie en veiligheid; kwalitatieve informatie anderzijds, om ervoor te zorgen dat de gegeven antwoorden overeenstemmen met de realiteit die door de doelgroepen wordt ervaren. Het permanent en functioneel maken van het gewestelijke project voor het verzamelen van meldingen na de proeffase lijkt vandaag alvast een doeltreffende manier om dergelijke informatie te verkrijgen. Op die manier wordt immers de drempel om feiten aan te geven verlaagd¹²².

... en de aanpak verfijnen naar gelang de verschillende doelgroepen

Achter het acroniem LGBTQIA+ gaan meerdere identiteiten en zeer verschillende realiteiten schuil.

120. FRA, enquêtes van 2012 en 2019.

121. Poelman M. en Smits D., *Op. cit.*

122. De voortzetting van die inzameling maakt het voorwerp uit van Actie 16 ("Beschikken over gegevens inzake geweld tegen en discriminatie van LGBTQIA+-personen") van het Brusselse plan voor de inclusie van LGBTQIA+-personen (2022-2025).

De diversiteit van het Brusselse gemeenschapslandschap weerspiegelt de heterogeniteit van de doelgroepen die niet allemaal RainbowHouse bezoeken. In dat verband zijn specifieke Safe spaces voor bepaalde groepen van belang¹²³, aangezien sommige mensen zich nergens anders vrij voelen om zichzelf te zijn in alle veiligheid (zie bijvoorbeeld de ervaringen van de kortstondige bar van Mothers and Daughters). Aan de andere kant is het bestaan van 'mainstream' LGBTQIA+-verenigingen ook essentieel, omdat verschillende groepen elkaar zo kunnen ontmoeten door de organisatie van gemeenschappelijke activiteiten.

In dat verband lijkt het, vanuit het oogpunt van gegevensverzameling, van belang de toegangspunten te vereenvoudigen door te werken met gespecialiseerde verenigingen die in contact staan met groepen die moeilijker toegankelijk zijn of die zich niet of onvoldoende vertegenwoordigd voelen. Het doel is ervoor te zorgen dat de verzamelde meldingen zo representatief mogelijk zijn voor de verschillende realiteiten - en niet alleen die van een 'bevoorrechte blanke' bevolking - en dat het gevoerde overheidsbeleid ook aan die realiteiten wordt aangepast.

6.2 2. Overheidsbeleid

Rekening houden met LGBTQIA+-fobie op alle gebieden en bij de uitvoering van elk overheidsbeleid ...

De verzamelde meldingen illustreren de verscheidenheid aan problemen waarmee LGBTQIA+-personen worden geconfronteerd in alle aspecten van het dagelijkse leven: gezinsleven, openbaar vervoer of taxi's, werkplekken, uitstapjes, openbare ruimten, winkels, internet, contacten met de medische wereld, administratieve procedures, het vinden van huisvesting, enz. Bijgevolg dient het volledige overheidsbeleid LGBTQIA+-fobie aan te pakken¹²⁴. In het licht van de hier gepresenteerde analyse moeten bewustmakings- en preventiecampagnes zich prioritair richten op de

werkgelegenheid en horeca; actoren in de medische sector moeten beter worden opgeleid op het gebied van seksuele geaardheid en genderidentiteit; bij stadsplanning en stedelijke renovatie moet rekening worden gehouden met de kwestie van de integratie en veiligheid van LGBTQIA+-personen in de openbare ruimte.

Bijzondere aandacht moet eveneens worden besteed aan discriminatie en geweld door personeelsleden die openbare instellingen vertegenwoordigen (politieagenten, ambtenaren van de burgerlijke stand, controleurs van de MIVB evenals alle andere beroepsgroepen die in de uitoefening van hun functie in contact komen met de bevolking, enz.). De feiten tonen aan dat het nodig is het overheidsperoneel bewust te maken van die problematiek, hen op te leiden en zo nodig sancties te treffen.

... met een intersectionele visie

De hier voorgestelde analyse toont de noodzaak aan van een intersectioneel perspectief op alle niveaus en voor alle acties die worden overwogen om LGBTQIA+-foob geweld te voorkomen of te bestrijden. Dit staat overigens niet op zichzelf maar in wisselwerking met andere overheersingssystemen die in onze samenleving werkzaam zijn, zoals racisme of seksisme. Daarom is het van belang voor elke actie vast te stellen wat de beoogde doelgroep is, wat hun specifieke behoeften zijn en hoe de actie niet alleen op die doelgroep, maar ook op andere van invloed zal zijn. Veiligheid in de openbare ruimte betekent bijvoorbeeld niet hetzelfde voor Noord-Afrikaanse of 'blanke' homoseksuele mannen, lesbische vrouwen of transpersonen. Het doel is ervoor te zorgen dat maatregelen die ten gunste van een bepaalde groep worden genomen, niet ten koste gaan van een of meerdere andere groepen. Andere belangrijke kwesties zijn de situatie van LGBTQIA+-asielzoekers die zeer specifieke behoeften hebben wat betreft de aanpassing van opvangstructuren (bv. individuele huisvesting voor transpersonen)¹²⁵, alsook daklozen en mensen zonder papieren,...

123. Zie met name de instrumenten die ontwikkeld werden in het kader van het Europese project Equal city (<https://belgium.iom.int/lgbtqi-toolbox>).

124. Zie bv. de opbouw van het [Brusselse plan voor de inclusie van LGBTQIA+-personen 2022-2025](#).

125. Zie bijvoorbeeld de opening van een opvangcentrum voor LGBTQIA+-asielzoekers eind 2021 (<https://sarahschiltz.be/ouverture-dun-centre-daccueil-destine-aux-personnes-demandeuses-dasile-lgbtqi/>).

6.3 Politie en justitie

Bevordering van het melden van LGBTQIA+-fobieën bij politie en justitie

De ontvangen meldingen wijzen op een groot wantrouwen van de slachtoffers van LGBTQIA+-fobie ten aanzien van de politie. Zelfs in gevallen van aanvallen met een mes, computerdiefstal, afpersing enz. verklaren slachtoffers dat zij de feiten niet bij de politie hebben aangegeven. Bijgevolg moet er op verschillende niveaus nog belangrijk werk worden verricht op het vlak van bewustmaking, zowel in de samenleving en bij de slachtoffers (*zie hieronder*), als bij politie en justitie. Politieambtenaren moeten bewuster worden gemaakt van en beter worden opgeleid in LGBTQIA+-kwesies om het risico op secundaire victimisatie - soms als gevolg van onhandigheid of gebrek aan kennis en niet noodzakelijk als gevolg van kwade wil of kwaad opzet - bij het indienen van een klacht te verminderen. Het instellen door politiediensten van specifieke contactopname- en/of klachtenprocedures voor het LGBTQIA+-publiek is een interessant initiatief, en de reeds bestaande procedures zouden er baat bij hebben wanneer deze meer zichtbaar worden gemaakt¹²⁶. Aanwerving speelt ook een rol bij het verminderen van de perceptie van de politie als een monolithische eenheid die bestaat uit cisgender, heteroseksuele mannen.

Correcte registratie van feiten en opvolging van klachten

Dit is een essentieel element in het antwoord op het argument dat "iedereen weet dat het niets zal opleveren". Het is van belang ervoor te zorgen dat de aan de autoriteiten gemelde feiten in al hun dimensies in aanmerking worden genomen. De kwestie van het systematisch registreren van haatmisdrijven op politieel en justitieel niveau is in die zin van essentieel belang - zelfs en vooral wanneer het haatmotief samenhangt met een ander misdrijf, ongeacht of in het Strafwetboek een strafverzwaring is voorzien (bv. slagen en verwondingen) of niet (bv. diefstal met geweld).

De gemelde feiten mogen - voor zover mogelijk - niet onbestraft blijven en de slachtoffers moeten zich op zijn minst als zodanig erkend, gerespecteerd en gehoord voelen en op de hoogte worden gebracht van het gevolg dat aan hun klacht wordt gegeven, zelfs indien het om een seponering zou gaan. De correctionalisering van alle persdelicten (schriftelijk haatzaaien) - ongeacht het motief en niet alleen voor racisme, xenofobie en holocaustontkenning - is ook een door Unia¹²⁷ bepleite weg om de huidige feitelijke straffeloosheid van bepaalde inbreuken tegen te gaan.

6.4 Maatschappelijk middenveld

Strijd tegen de banalisering van de feiten

Sinds de lancering van dit project hebben we ontelbare malen uitspraken gehoord als "Ik ga geen formulier invullen voor een belediging op straat, anders zou ik dat elke dag kunnen doen!". En toch is het juist de bedoeling van het project om dit soort informatie te verzamelen, over feiten die misschien onschuldig lijken omdat ze zo vaak voorkomen en geen klacht bij de politie lijken te vereisen. Het doel is niet alleen aan de doelgroep, maar ook aan de samenleving als geheel de boodschap over te brengen dat homofobe opmerkingen, ongepaste gebaren, geweld en discriminatie onaanvaardbaar zijn - net als seksistische houdingen, handelingen en opmerkingen. Communicatie over dit onderwerp, niet alleen naar de doelgroep toe maar ook naar het grote publiek, moet daarom worden overwogen. Dit omvat de bestrijding van LGBTQIA+-fobie in de openbare ruimte en op het internet, alsook thuis, door het bestaan van meervoudige genderidentiteiten en seksuele geaardheden zichtbaar te maken (*zie hieronder*).

Bewustmaking bij (potentiële) slachtoffers van het belang van het indienen van een klacht

Het komt erop aan slachtoffers bewust te maken van het belang van het indienen van een klacht,

126. Zie bv. het [LGBTQI+-meldpunt](#) van de politiezone Brussel Hoofdstad-Elsene.

127. Unia, [Evaluatie](#), aanbeveling 24, p. 9.

zodat hun specifieke situatie kan worden opgevolgd en zij officieel als slachtoffer kunnen worden erkend, maar ook zodat de daders kunnen worden opgespoord en vervolgd. Dit is een werk van lange adem: voor sommige groepen komt het erop aan het vertrouwen in de instellingen als geheel te herstellen. Ook hier is de intersectionele aanpak van belang: het vertrouwen in de politie is het laagst bij mensen uit etnisch-culturele minderheden, mensen in illegale situaties en queer- en transvrouwen in het bijzonder. Algemene campagnes over respect en vertrouwen tussen burgers en autoriteiten zijn weliswaar nuttig¹²⁸, maar er moet meer worden gedaan om vertrouwen op te bouwen met deze LGBTQIA+-groepen, rekening houdend met hun specifieke kenmerken.

Normalisering van het bestaan van meerdere genderidentiteiten en seksuele geaardheden

slachtoffers die LGBTQIA+-fobe incidenten melden, dat uitdrukkelijk als zodanig doen. Dat is ongetwijfeld een complexere dimensie van het probleem, aangezien het vereist dat mensen in alle sferen van de samenleving volledig open zijn over hun genderidentiteit of seksuele geaardheid, zonder bang te hoeven zijn dat zij, na een klacht te hebben ingediend, geout zouden worden tegenover hun familie, collega's of vrienden. Dit vereist langdurig en diepgaand werk. De verenigingen zijn zich terdege bewust van dit aspect van de problematiek, aangezien sommigen van hen aangeven geen foto's of video's te nemen of niets via sociale media te verspreiden, gezien het grote aantal mensen dat zich niet geout heeft tegenover hun naasten. Politieambtenaren die klachten registreren, moeten zich ook terdege bewust zijn van die kwestie en ervoor zorgen dat zij slachtoffers informeren over de implicaties en gevolgen van hun klacht door hen in staat te stellen deze kwesties zonder taboe te bespreken.

Het is ook belangrijk ervoor te zorgen dat

128. Zie bv. <https://www.besafe.be/nl/veiligheidsthemas/wederzijdsrespect>.

Dankwoord

Het BOPV wil graag de partners bedanken die hebben bijgedragen aan deze analyse, in de eerste plaats equal.brussels en RainbowHouse Brussels voor hun betrokkenheid bij de lancering van een nieuw systeem voor gegevensverzameling. Met dank aan Unia, IEFH, de PZ Brussel Hoofdstad-Elsene voor hun steun en advies bij dit project. In het bijzonder dank aan de politiepartners: CSD Brussel en de politiezones, die - met de toestemming van het parket van Brussel - de details hebben verstrekt van de gebeurtenissen opgenomen in de geanonimiseerde processen-verbaal van discriminatie op grond van seksuele geaardheid in 2020; dank aan de statistische analisten van het parket-generaal van Brussel voor de verstrekte gegevens over de gevallen van homofobe discriminatie; dank ook aan Unia voor de informatie betreffende de in datzelfde jaar ontvangen meldingen, en aan alle verenigingen die ermee hebben ingestemd om met de analisten van het Observatorium te spreken om dit document te verrijken en te nuanceren; dank aan onderzoeker Alexandre Donnen voor zijn suggesties. Tot slot willen we ook graag alle BPV-medewerkers bedanken die hebben bijgedragen aan het schrijven, nalezen en opmaken van dit document.

Coördinatie : Sophie CROISET (BOPV)

Directie van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid: Christine ROUFFIN (BOPV)

Contact : BPV - Tel: +32 (0) 507 99 11 - info@bpv.brussels - de Lignestraat, 40 - 1000 Brussel

Meer informatie over de Focus n°3 « LGBTQIA+foob geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest » : www.bps-bpv.brussels

© BPS 2022 Alle rechten voorbehouden
D/2022/14.168/6

Verantwoordelijke uitgever : Sophie LAVAUUX, Directeur-generaal – de Lignestraat 40 – B- 1000 Brussel

Het geheel of gedeeltelijk kopiëren van deze publicatie is enkel toegestaan onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de bron duidelijk wordt vermeld als volgt: "Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, "LGBTQIA+foob geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", *Focus van het Observatorium* – n°3, Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2022".